

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Eliæ Trägård Diḳduk me'at lashon ha-ḳodesh Seu
Compendium Grammaticæ Ebræo-Biblicæ, Anomaliarum
Expertis**

Träg°ard, Elias

Gryphiswaldiae, [MDCCLV?]

VD18 13039474

urn:nbn:de:gbv:45:1-17919

Spr **IV**

762

Apr. IV 762

Prof. Boersel 1829

ELIÆ Frågård
דקדוק מעט
לשון הקדש
SEU

COMPENDIUM
GRAMMATICÆ
EBRÆO-BIBLICÆ,
ANOMALIARUM
EXPERTIS;
OMISSIS TAMEN NOTIONIBUS
LITERARUM INTERNIS.

And: *P. Ewers*
Calmar *1773*

GRYPHISWALDIÆ
TYPIS HIERONYMI JOH. STRUCKII
REGIÆ ACAD. TYPOGR.

PRÆFATIO.

L. B. S.

Non dubito, quin minus placeat nonnullis, tantam grammaticarum multitudinem, qua bibliothecarum fere omnium infimi loci ad nauseam usque scatent, nova jam augeri. Nec defuturos crediderim, qui mirentur, post tot celebres in hoc scribendi genere auctores, ejusmodi me quoque edere velle libellam. Id quod ejusdem facile temeritatis accusari potest, ac si quis iliada post Homerum scribere in se susceperet. Non enim illorum labores, etiamsi in grammaticis conficiendis occupati fuerint, adeo flocci sunt faciendi, ut sibi persuadent quamplurimi, aliter ac ERASMUS sentientes, qui putavit, *grammatices professionem senile atque arduum*

PRÆFATIO.

arduum negotium, ut minore negotio tres juris Doctores absolveris, quam unum Grammaticum a). Nec minoris grammaticam æstimat WALTERUS, Theologia, inquit, nostra maximam partem grammaticalis est, & non solum vocum emphasi gaudet, sed & conjunctione, ut argumenta firmiora & tutiora peti non possint, quam quæ ex grammatica & loquendi more, a Spiritu Sancto usurpato, arcessuntur b). Quid vero hujus generis scriptorum copia nos offendet? Illam admodum augere meum non facio negotium. Equidem facilis concedo, tot atria linguæ Hebrææ exstructa esse, tot nucifrangibula, horologia, infundibula & claves &c. fabricatas, ut tantum non supervacaneum videatur agere, quicumque hac in officina in posterum sudare voluerit. Hinc etiam dicteria aliorum: Grammaticarum numerum minui, quam augeri debere. Aliorum querelæ: nullam unquam linguam plures habuisse Doctores & pauciores cultores. Quasi nimirum

a) Epist. de vita Origenis.

b) Officin. Bibl. pag. 297. Witteb. 1703.

PRÆFATIO.

mirum illorum copia horum efficeret paucitatem. Atqui licet non inficias irem, nec in hoc sua destitui veritate vetus proverbum: *copia parit fastidium*; non tamen inde sequeretur, ut cujus est copia, res verum suum amitteret pretium. Præterea culpæ, quam intentari mihi posse quispiam existimaret, plane non memet esse reum contendo. Largior, quod nemo ignorat, grammaticas linguæ Hebrææ scripsisse fere innumeros, quos inter, felicitate regulas sancti istius sermonis pangendi, recentiores longe ut plurimum antiquiores superarunt. Nihilominus anomaliis & exceptionibus pleræque sunt repletæ. Nec ante grammaticam Hebræo-Biblicam Reverendiss. D. D. Episcopi & Procancellarii JOH. ENGeström, quandam anomaliarum expertem orbis eruditus vidit. In lucem illa prodiit publicam tres & viginti abhinc annos; quo tempore, non sine summa juventutis academicæ utilitate, linguarum Orientatum & Græcæ Professoris munere in Lycæo Gothorum

PRÆFATIO.

Carolino celeberrimus Auctor fungebatur. Iam vero paucorum est in manibus præclarissimum opus; neque, ob exemplarium penuriam, ære potest comparari. Ideoque cum cognoverim, non deesse, qui desiderio teneantur methodum istam Hebræam curatius noscendi, a fautoribus & amicis facile me persuaderi passus sum, ut Grammaticam, vel potius compendium laudati nuper libri, quod ante septem jam fere annos, in usum collegii privati conscripseram, typis committerem.

Scias tamen velim B. L. non omnibus, opem meam in addiscendo sermone Hebræo petentibus, hanc solam memet inculcasse methodum; sed tantum nonnullis. Aliis enim, ut ipsi voluerunt, Danziura prælegi, aliis hanc. Quin, paratum etiam me stiti ad atrium Opitii, plurimis instructum anomaliis, cum quibusdam, quos illorum traxit voluptas, aliquoties percurrendum. Et quidem ita, ut ad manus simul habuerim Wasmuthum, ubi viderent specialia & specialissima, ad quæ lectorem
auctor

PRÆFATIO.

auctor asterisco viam monstrat. Id hoc loco ut monerem necessarium duxi, ne forte quisquam, nimio zelo, aut rerum novarum odio incensus (utrumque intempestivum vocare, nescio an multum dubitem) causam habere sibi videatur, de labore meo, in hoc ut in aliis satis assiduo, quod sine ostentatione dictum volo, sinistrum ferendi iudicium.

Iam, quo consilio libellum hunc composuerim, est de quo paucis præfari debeo: Est nimirum ad methodum grammaticæ Engeströmianæ anomaliarum expers; easdem enim tradit regulas. Nostram igitur illius compendium si habere volueris, grammaticarum non auxi copiam, sin novam vocare placuerit, quod mihi perinde erit; duæ multitudinem non constituunt. Pauca tamen mutavi, vel verius, cuiusque reliqui arbitrio, an hoc illud veratum habere velit. Inprimis consultum iudicavi, notiones literarum internas ommittere, quas hieroglyphicas appellare solent nonnulli; Etenim odiosam istæ & suspectam compluribus red-

PRÆFATIO.

diderunt facillimam hanc ad interiora hebraismi Biblici viam, adeo ut, illis tantum auditis, cetera audire, ne dicam legere, minime curarint; sed mox ad ineptas Kabbalisticas artes, futilia delirantis Judaicæ gentis somnia & nugas totam hebraizandi rationem redactam voluerint. Immo, nec defuerunt, qui magis, ut credimus, ingenia sua exercuerint dictariis & scommatibus contra innocentes celeberrimorum Philologorum conatus excogitandis, quam hi notionibus istis literarum internis rimandis & examinandis. Melius sine dubio fecissent, si monito Apostoli obtemperassent:

πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε c).
Probe quidem novimus, ab altera parte, eam quorundam esse opinionem, methodum anomaliarum expertem, notionibus literarum rejectis, sibi constare non posse. At, quid impediatur haud sane intellectu est facile. Observes tamen B. L. nos minime negare, literam quamcunque ad primitivum accedentem

c) 1 Theff. V. 21.

PRÆFATIO.

tem sua hoc in casu gaudere idea, quippe
cujus adjectione efficitur, ut ex primi-
tivis fiant derivata. Id potius in gram-
matica nostra assertum passim videbis.
Etenim in Hebræa, ut aliis linguis usu
venit, ut unica adposita litera vel sylla-
ba, specialem vox sortiatur ideam,
quam antea non habebat. Nec aliter
fieri potest. Unam quamque autem
literam cum in primitivis, tum deriva-
tis, in quavis compositione, unam sem-
per eandemque involvere ideam; quem-
admodum notæ numerorum, ziphæ
vocatæ, in quibus valor generalis per-
manet in quavis coordinatione idem,
ad paucas certissimasque regulas auctus
tantum, vel diminutus; est quod adhuc-
dum inventum, vel ad firmas redactum
esse regulas asserere non audemus.
Illud, ut nuper monui, in omnibus,
quas notas habeo, evenit linguis. Ex.
gr. in Latina vox *clamo* rite significat
quod Germani dicunt *ich russe*. At
syllaba *it* inter ipsum stamen verbi *clam*
& characteristicam primæ pers. *o* posita,
ut fiat *clamito*; vox nanciscitur ideam

PRÆFATIO.

specialem, quæ antea non aderat, scilicet: frequentiæ istius actionis, ut vertendum sit: *ich russe oft*. Consimilem idearum accessionem, vel prioris specialiore determinationem obtingere videmus in verbis, sic dictis, desiderativis, diminutivis &c. per syllabas *uri, ill* & reliqu. Sic etiam verbum *arcere*, demptis literis *ere*, quæ sunt indicia conjugationis & modi, nomina *ars* & *arx* cognatæ videntur esse significationis, seu in notione generali, quam per vocem *treiben* exprimimus, conveniunt; differentia autem specifica consistit in literis *c, s* & *x*, vi quarum primum indicat simpliciter *to treiben*. Secundum innuit id, quod quasi pellit ab uno statu in alium, vel cura & studio efficit, ut quid loco naturalis fiat artificiale. Tertium involvit quod vi & impetu pellit, ut *arx hostes*, nim. metonymice continente pro contento adhibito. Num vero ex hisce & similibus tuto concludere possumus, easdem ideas, quæ in allatis exemplis vi harum syllabarum, vel literarum proveniunt, singulis

PRÆFATIO.

gulis in vocibus, ubi eadem occurrunt, locum habere? Ita nim. ut C semper importet *vim urgentem*, S quippe duplex CC alterum alteri superimpositum recto & converso situ, *majorem vim*, & denique X, itidem duo CC etiam converso & recto situ, sed juxta se invicem posita, *maximam vim urgentem* innuat. In allatis nuper vocibus non quidem infeliciter res procedere videtur; an vero in omnibus idem contingat, experiantur alii. Attamen acrem illis ego non movebo controversiam, qui sibi persuasum habent, in elementis Hebræis ejusmodi subtilitates, per figuras & nomina eorundem quodammodo indicatas, latere. Cur ni enim æque fieri posset, ut omnes rerum sensibilibus qualitates duabus & viginti literis indicarentur, ac omnes quantitates decem ziphris? Quod, si dudum inventum & nunquam fallentibus regulis esset stabilitum, non magis nobis videretur mirum, quam ars scriptoria, cujus ope soni quasi pinguntur, cum absentibus possumus loqui & ante multa sæcula de-

mortuis

PRÆFATIO.

mortuis frui magistris. Interim vero regulas investigare, ad quas illud procederet negotium, perspicaciori præditis ingenio relinquo,

Nec ego tanta æquora sulco.

Ad literas autem grammaticis serviles dictas quod attinet, circa hoc momentum, res magis e vado emerfisse videtur. Has quippe certis suis, tantum non semper & ubique, gaudere ideis, nec aliquam esse otiosam, sive sit epenthetica, sive paragogica, uti vocantur, ex exemplorum inductione probari potest. Id quod alio loco uberius demonstratum dabimus.

Ad anomalias autem e lingua Hebræa eliminandas sufficit probare, primitiva esse bilitera. Quod qui negat, vel de industria nil videt, vel linguæ sanctæ parum est gnarus. Etenim admodum pauca, imo vix viginti in toto hebraismo inveniuntur radices, cognatis radicibus destitutæ. Hinc etiam eminentissimus Regn. Sviog. Archi-Episcopus, Reverendissimus Dn. D. HEN-
RICUS

PRÆFATIO.

RICUS BENZELIUS tale de illis fert
judicium: *Atque hoc quidem ex inductione*
vocum, quæ vel primam habent radicalem
Jod, vel mediam Vau, vel geminantem
secundam; vel tertiam He, adeo firmiter
evincitur, ut nullus dubitationi locus videatur
supereffe. Et jure miratur LOESCHERUS,
qui fieri potuerit, ut præter FOR-
STERUM nemo ferme veterum id observarit.
Forte vero idem aliis occurrit, quibus FOR-
STERUS aliive ejusdem postea opinionis non
fuerunt visi: re vera autem mirum, cum
assidua Bibliorum lectio & Lexicorum evolu-
tio tantum paginis non omnibus hanc eandem
rem abundantissime confirmet. Et per hanc
quidem seminum, uti LOESCHERUS vo-
cat hypothesin, reduniri possunt, eodem
fatente, radices innumeræ, quæ diversissimi
ortus videbantur, significatu tamen conspi-
rant; sed tamen, uti judicamus, sine inte-
riori illo valore, atque significatione litera-
rum hieroglyphica d).

Objiciat vero quispiam: Hoc modo
verba imperfecta, ut vocantur, non
erunt

d) Syntagm. Dissert. Tom. I. pag. 128, 129.

PRÆFATIO.

erunt eadem, vel ejusdem significatus in personis, ubi litera perit, ac in illis ubi manet. Id concedimus. Discrepant, nimirum ut a derivatis primitiva; Sed in quo præcise differentia ista, quæ hoc in casu admodum est exigua, consistat, non sine maxima sæpe difficultate inveniri & monstrari potest. Sic etiam quibusvis aliis in linguis non raro occurrunt derivata, quin immo composita, quæ plane idem cum primitivis & simplicibus denotare videntur & v. v. quorumque genuinam significatus differentiam vel subtilissimi critici aut ignorant prorsus, aut de eadem inter illos non satis convenit. Satis igitur est tenere, talia esse synonyma; non vero perfecte talia, quæ raro aut nunquam dantur. Attamen, cui magis est otii, in hanc linguæ partem debita accuratatione inquirere si placeret, non multum nobis est dubii, quin quæsitâ inveniret.

Ad pleraque, in quibus a veterum Grammaticorum tramite recessimus; ne nobis solis nova placere videantur; auctores allegavimus nostræ sententiæ vel

PRÆFATIO.

vel qua totum, vel qua partem non inimicos, exemplis præterea ex Ebræo codice asserta confirmantes. Ut, ubi statum constructum in natura linguæ fundatum esse negamus, genera nominum &c. non, nisi certo respectu admittimus. Et sæpius. Mutationes punctorum repudiatas vides. Quæ sane doctrina satis intricata, ne minimum præstat utilitatis in genuino scripturæ sacræ eruendo sensu. Scias tamen B. L. hoc effectum minime de rationali punctorum mutatione esse intelligendum. V. gr. cum vocalis longa ad vocem commodius pronunciandam, mutatur in Schva. Item longæ in verbis pro brevibus, & versa vice, ponuntur, ad diversas conjugationes indicandas. Id quod etiam ad nomina debet extendi. Illarum quippe significandi valorem non minus in his observandum esse haud facile quisquam rem rite perpendens inficias iuerit. Reliquam autem vocalium, nec non interdum consonantium alternationem monstrosis involutam præceptis, jure meritoque dialectis adscribimus, quas

PRÆEATIO.

quas revera inter Hebræos existisse demonstravit Cl. M. JOH. KIESLING, illas his definiens: *Dialecti* (sc. puræ) sunt exiguæ mutationes & inflexiones unius ejusdemque linguæ, in vocum tam pronuntiatione, quam significatione factæ, & certis temporibus locisque usitatæ e). Ostendit quoque, præter alias utilitates, quæ ex cognitione dialectorum hauriri possunt, haud exiguam in ipsam linguam sanctam redundare, & occupari tam circa ipsius grammaticam, quam historiam. Verba auctoris hoc loco exscribere instituto non erit alienum: *Ad Grammaticam*, inquit, quod attinet, quanta, quæso, lux oriri posset, si hæc doctrina accuratius ab eruditis excoleretur, quam omnes hætenus libelli grammatici ignorant? Tot exceptiones totque obtorto collo depicta monstra analytica caderent, si tyrones monerentur, non omnia secundum unam formam exsecari debere, sed dialectum communem hic respiciendam esse. *Quantæ* dubitationes hætenus de formis pluralibus in ai (י) ut גובי &c. fuerunt? Hic

singule)

e) Dissert. I. de Dialectis Hebr. puris. hab. Lips. 1712.

PRÆFATIO.

singularem, ille pluralem voluit, & quid non? Quod tamen dubium ex hac doctrina facile tollitur. Quæ non maceratio in voce חתפל occurrit? Huic radix פתל non satis manifesta est, hinc ad חפל recurrendum; illi conjugatio hitbpael dubia est, hinc ad monstruosas formas hæc vox rejicienda erit, quoniam non ad cerebralem ipsius normam hebraicæ linguæ quadrat. Quot discrepantes reperias sententias de infinitivis Niphal cum נ, ut נגלות 2 Sam. VI, 20. נגיה Jud. XX, 39. &c. Talia innumera faciliora reddi posse non dubito, si in posterum diligentius ad dialectos attendatur f). Hæc utique sententia multo majori sese commendat probabilitate, quam regularum exceptiones, exceptionum exceptiones & denique euphonia, quas linguæ sanctæ idiomatici plerique affinxerunt grammatici.

Alias grammaticam anomaliarum expertem eo adornavi modo, ut eadem opera docens utriusque gnarus nec Wasmuthianæ, vel Danzianæ metho-

f) Diss. cit. pag. 24, 25.

PRÆFATIO.

di plane rudem discentem dimittat, paucis tantum adjectis annotationibus; monstrando nimirum ad singulas nostras regulas, in quo ab illis discrepent. Id quomodo fiet ipsemet facili negotio viderit.

Ad syntaxin quod attinet, ea tantum e syntaxi Engeströmiana sunt excerpta, quæ incipientibus maxime scitu necessaria mihi visa sunt, relictis reliquis; quippe cum nimis alias libellus præter necessitatem excrevisset. Plura qui desiderat, auctores adeat, qui ex professo regulas constructionis Hebraicæ tradiderunt.

Adjecimus etiam doctrinam de accentuatione, brevibus itidem delineatam ductibus. Multa quidem ibi addi possent; Sed cum provectioribus non scriberem, eo tantum meo collimavi labore, ut nec in hac linguæ sanctæ parte lector plane esset peregrinus, reliqua docentis committens industriæ.

Denique obiter moneam, pag. 7. §. 12. literis *ℵ* & *ϑ* qua sonum nobis ignotis,

PRÆFATIO.

ignotis, addendam quoque literam מ.
 Nec non pag. 23. §. 34. irrepsisse radicem
 בלל; quæ si Lectori minus placuerit,
 cum ל secundum hypothesin veterum
 Grammaticorum etiam inter illas nu-
 meretur literas, quæ servire possunt;
 ejus loco substitui potest radix מסס, ubi
 ס primitivo est additum, uti colligi-
 mus e radicibus cognatis מסה & מסך.
 Aut נגע, in qua ע est adventitium,
 quod patet ex cognatis נגח, נגן, נגף.
 Confr. Lex.

Quantum fieri potuit, errata ty-
 pographica cavere studui; attamen plu-
 ribus, etiam inter corrigendum, distra-
 cto negotiis, ea qua volui attentione,
 singulas observare minutias non licuit.
 Unde factum, ut pag. 16. exciderit fi-
 gura accentus Schalschelet; pag. 42,
 lin. II. erronee exstet שפוט, quod legen-
 dum est שופט. pag. 51, lin. 2 Jud. 2, 1. 1.
 v. 2. pag. 52. in paradigm. præter. secund.
 pers. fem. plural. ות. 1. ות. pag. 54. in pa-
 radigm. futuri tert. pers. fem. affirmat.
 נת, 1. נה. pag. 73, lin. 2 HITHPAEL. leg.
 HYTHPAEL. Et forte nonnulla alia, quæ

PRÆFATIO.

tamen sunt levia, nec ullam Lectori remoram faciunt. Passim quoque puncta vocalia, imprimis (·), omissa deprehenduntur, nec non cholem parvum, quod alterutri literarum angulo superiori annecti solet, aliquoties male collocatum conspicitur; at præter nostram culpam, quippe quod penuriæ signorum, ante opusculum imprimi cœptum non observatæ, est adscribendum. Eandem hanc ob causam & cum typhotætæ, tum correctoris laborem ad levandum, in syntaxi consulto vocales non adposuimus. In compendio quoque accentuationis, loco figurarum accentuum, expressa eorum nomina exhibere coacti fuimus. Nec in dictis exempli loco allatis, figuras adscripsimus. Huic autem defectui subvenit allegatio locorum Biblicorum inferiori margini ubique apposita. Unde confidimus ex hoc parum extimescendum damni; quippe cum regulas grammaticales, syntacticas, vel accentuatorias addiscere cupiens, ad manum habeat, necesse sit, codicem Hebræum; ad cuius præscriptum

PRÆFATIO.

ptum exempla nostra queant dijudicari
&, si lubet, corrigi.

Hæc in præfamine monenda habui.
Quod reliquum est, opusculum meum
Lectoris benigni & æqui commendo
favori, vel saltem mitiori interpreta-
tioni. Ipse, licet inter minimos sim
numerandus, magnos sæpe Viros mi-
rum in modum hallucinari video; nec
tamen visis obstupescere soleo. Si igi-
tur in quonam egomet erravi, quod
humanum est, facilem apud candidos
spero veniam, nigros non curans Zo-
ilos. Post hac, si DEUS O. M. vitam
concesserit & ab aliis curis animum un-
quam liberaverit, his perfectiora & ma-
gis polita promitto. Dabam Gryphiæ
D. XX Novembr. M D C C L V.

TABULA SYNOPTICA GRAMMATICÆ.

CAP. I.

De LECTIONE, ubi notandæ sunt

- 1) *Literarum* figuræ, nomina, ordo & valor numeralis §. 8. Illarum quædam sunt invariabiles, aliæ variabiles qua figuram §. 9. & sonum §. 21.
- 2) *Vocales*, quæ sunt longæ, breves §. 13. vel brevissimæ §. 18. His annumeratur etiam Patach furtivum §. 19.
- 3) *Puncta literaria*, ut Dagesch lene & forte §. 21. Mappick §. 22. Meteg §. 23. & lineola Makkeph §. 24.
- 4) *Accentus*, seu signa tonica, qui infra, vel supra literas collocantur & sunt distinctivi & conjunctivi, simplices & compositi §. 25.

CAP. II.

De NOMINE, quod est

- 1) *Primitivum* constans duabus literis & vocali longa, vel
- 2) *Derivatum*, plures habens literas §. 31. est vel *simplex*, vel *compositum* §. 35.

No-

Nomina cum primitiva, tum derivata sunt
vel *substantiva*, vel *adjectiva* §. 36. & fle-
ctuntur in numerum *singularem* & *plura-*
lem, ad quem refertur etiam *numerus dua-*
lis §. 40.

CAP. III.

Ad PARTICULAS referuntur

- 1) Nomina numeralia *cardinalia* & *ordi-*
nalia §. 45.
- 2) Pronomina *separabilia* & *inseparabilia*,
seu *suffixa* §. 47.
- 3) Particulæ *adverbia* dictæ, quæ sunt iti-
dem *separabilia* §. 49. vel *Inseparabilia*,
seu *præfixa* §. 50.

CAP. IV.

VERBUM est pariter ac nomen

- 1) *Primitivum*, seu *semen*, vel
- 2) *Derivatium*, quod est
 - a) *Trilerum* s. *radix geminata*,
cava,
Præformata, vel
Afformata §. 52. Aut
 - b) *Quadriliterum*, *quinque lit.* &c.
§. 54.

Hæc

Hæc singula, prout subjectum agens, vel
patiens indicant, habent formam *Activam*
& *Passivam* §. 56.

Et sunt, qua interiorem naturam verba
Actus,
Qualitatis, vel
Status §. 57.

Porro in quatuor classes seu conjugationes
distribuuntur, nim.

- I. Kal & Niphal
- II. Piel & Pyal
- III. Hiphil & Haphal
- IV. Hithpael & Hathpael §§. 58, 76 & seq.

Conjugationum singulæ quinque agnoscunt
tempora: *Præteritum*, *Futurum*, *Impe-*
rativum, *Infinitivum* & *Participium*. Hæc
inter Præteritum & imperativum subje-
ctum agens, vel patiens indicant *affor-*
matis §§. 71. 72. Futurum autem *præ-*
formatis §. 73.

Duo ultima nominum plerumque sequun-
tur naturam §. 74. Participia tamen Paul
non raro conjugantur ut verba, §. 68, n.

COM-

כ ש ש

COMPENDIUM
HEBRAISMI BIBLICI,
ANOMALIARUM EXPERTIS.

PRO LEGOMENA.

§. 1.

Sonus in gutture excitatus & una alterave oris parte expressus, *Vox* appellatur.

§. 2.

Voces sola gutturis & oris apertura expressæ, *vocales*, quæ vero mediante vocali proferuntur, *Consonæ* vocantur.

NOT. Soni puri; quales vocales nominamus; vel majori, vel minori mora possunt pronuciari; hinc sunt *longæ*, vel *breves*.

§. 3.

Duæ contiguæ vocales *diphthongum* constituunt.

A

NOT.

NOT. Diphthongus vocatur a Græco Δις & Φθεγγομαι, *bis sonans*, vel *duplicem sonum habens*, unde patet, non requiri, ut duo soni in unum quasi concrevant. Quin, eo ipso efficitur, ut unus tantum audiatur & sic diphthongus esse desinat. Soni igitur, quos per nostrum *â û* &c. indicamus, proprie non sunt diphthongi, sed vocales *ab e* & *o* &c. diversæ, quales vel plures fingi possent.

§. 4.

Vox ex consona & vocali composita, *Syllaba* dicitur.

§. 5.

Signa vocalium & consonantium *Literarum* nomine veniunt.

NOT. Hebræi consonas tantum, pro more suo, *litteras* אִוְתִיּוֹת i. e. *signa* vocant, vocales autem נְקֻדּוֹת i. e. *puncta*.

§. 6.

Grammatica Hebræa est notitia de proprietatibus vocum Hebræarum & earundem constructionibus.

§. 7.

Continet illa (ut reliquarum linguarum Grammaticæ) duas partes; alteram, quæ singularum vocum proprietates, alteram, quæ earundem constructionem monstrat. Illam **ETYMOLOGIAM**, hanc **SYNTAXIN** vocamus.

ETY-

ETYMOLOGIÆ

CAP. I.
DE LECTIONE.

§. 8.

Consonantes, seu literæ Hebræorum, ut reliquorum orientalium, a dextra versus sinistram coordinandæ, sunt viginti tres. Singulæ, secundum mentem quorundam cl. cl. Philologorum, propriis gaudent significationibus, seu ideis simplicibus, quas una cum literarum figuris, nominibus, pronuntiatione & valore numerali sequens exhibet schema:

Ⲁ Aleph, nobis ἄφωτος.	Notat vivacem & emphaticam præsentiam.	1
Ⲃ Beth, bh.	- Notionem habet in se continendi & inexistenti.	2
Ⲅ Gimel, gh.	- Habet ideam gibbosæ flexionis.	3
Ⲇ Daleth, dh.	- Notat emanationem, vel protrusionem.	4
Ⲉ He, - h.	- - - præsentiam -	5
Ⲋ Vau, - v.	- - - copulationem quomodocunque illa fiat.	6
Ⲍ Sajin, s leniss.	Idea ejus est terebrando penetrare.	7
Ⲏ Hheth, hh.	Notat conjunctionem tundendo premendove factam.	8
Ⲑ Theth, - t.	- - - Inclinatum situm.	9
Ⲓ Jod, j	- - - Vim agendi excitatam.	10
	Ⲁ 2	Ⲃ Caph,

כ	Caph, ch.	- Applicationem & conversionem unius ad aliud tanquam ad suum simile, vel comparationem unius cum alio.	20
ל	Lamed, l.	- - directionem unius versus aliud.	30
מ	Mem, m.	- - foecunditatem, auctiorem & multiplicationem.	40
נ	Nun, n.	- - propagationem.	50
ס	Samech, s.	- Involvit notionem sustinendi.	60
ע	Ain, nobis	αΨωνος. Notat egredi concitatissime & confertim.	70
פ	Pe, ph.	- - Adspectum, vel speciem externam & speciosam.	80
צ	Tfade, ts.	- Notat ejicere, expellere vi & impetu.	90
ק	Koph, k.	- - ambiendo premere.	100
ר	Resch, r.	- - elabi ut vacuum fiat.	200
ש	Schin, sch.	- motum celerrimum & acutissimum	} 300
שׁ	Sin, f. lene	- Solo gradu a שׁ differt.	
ת	Thau, th.	- Notat terminum designatum.	400

NOT. I. Appellationes literarum non sunt nude termini technici ut in occidentalium alphabeto, *be, de, ef* &c. sed vera nomina rerum externarum, quorum pleraque in S. codice Ebræo

Ebræo occurrunt. Sic **N** Aleph est *Dux*, **B** Beth *domus*, **V** vau *uncus* &c.

II. Ordo ab antiquissimis temporibus idem fuit & auctoritate codicis biblici confirmatus, in quo plures exstant textus Alphabetica serie conscripti, ut Ps. 119, ubi octo contigui versus ab eadem littera incipiunt. Item Prov. 31. v. 10. & sequentibus. Thren. Cap. I. nec non Cap. 2, 3 & 4. excepto quod in illis **V** post **B** ponitur.

III. Argumenta pro notionibus litterarum internis, in Schemate appofitis, vide ap. cl. LOESCHERUM in Lib. *de Causis Linguae Hebraeae*, NEUMAN. in *clavi domus Heber* & Reverendiss. D. D. Episc. ENGSTRÖM in *præfat. ad Hebraism. Restitut.* Attamen, cum idæ istæ compluribus non admodum placeant, nec adhuc firmæ de applicatione illarum tradi poterint regulæ, lubentes ab illis abstinemus. Præterea, etiam his omissis, Hebraismus anomaliarum expers sibi constare potest.

§. 9.

Quinque literæ כמנפצ in fine vocis hanc sortiuntur figuram ןמףנצ, quod non sine causa factum est; aliter enim organa loquelæ disponuntur, si in fine vocis istas litteras eloquimur, quam in initio, Quinque etiam אלהם dilatantur hoc modo אלהם ad explenda linearum spatia; cum Hebræi voces nunquam dividant. Hæ decem, ratione figuræ, *variabiles* dicuntur.

A 3

NOT.

NOT. Ductus organorum loquelæ, literas pronun-
 cians, harum figuris formari similes con-
 tendit HELLMONT. in *Alphabeto Naturæ*, nec
 non alii magni nominis Auctores. Id quam-
 vis non valde urgeamus, satis sumus persuasi,
 linguarum nullam, Hebræa magis, naturæ se-
 qui vestigia. Saltem effatum nostrum qua
 literas finales, experientia est consentaneum,
 quod inprimis deprehenditur in pronuncia-
 tione \aleph & \beth .

§. 10.

Ratio numerandi per literas recentius est
 inventum; in codice enim sacro numeri ubi-
 que integris vocibus exprimuntur. Satis ta-
 men esse antiquum, ex isto illarum usu in kab-
 bala, colligit ALTINGIUS in *fundam. punctat.
 Lingv. S.* Circa hoc negotium observandum
 est, unitates indicari literis ab \aleph ad ι (exclu-
 sive) denarios a ι ad ρ (exclusive), centena-
 rios reliquis. Cum vero literæ hoc modo ul-
 tra 400 non progrediantur, ut in schemate pa-
 tet, (§. 8.), deficientes centenarii per quinque
 literas finales (§. præc.) exprimuntur. Mille-
 narii scribuntur per unitates cum impositis dua-
 bus lineolis h. m. \beth , \aleph &c. si alius character
 deest. Numeri compositi ex diversis specie-
 bus, notarum compositione indicantur ita, ut
 majoris numeri nota ad dextram ponatur, mi-
 noris ad sinistram. Unde characteres, qui
 alias unitatem notant, si centenariis, vel dena-
 riis præponuntur, exprimunt millenarios.

NOT.

NOT. Numerus 15 ordinarie, & non raro '16 per solas unitatis notas exhibetur. Ille per טו, hic per טז.

§. II.

Consonantes, seu literæ omnes, pro diversitate organorum, quæ maximum ad pronunciationem singularum conferunt, in quinque dividuntur classes, nim. Gutturales ut רעאחה *Rababbah*, Linguales רטלנת *Dathleneth*, Palatinae גיכק *Gichak*, Dentales וסצש *Saszasch* & Labiales בוּמָּה *Bumaph*.

NOT. Literæ nec unius organi, nec 'diversi inter se permutantur. Faciles quidem largimur, inter loquendum tale quid fieri posse, at in scribendo hanc admittam fuisse confusionem statuere, in Sacros codicis Hebræi Scriptores (quod pace aliter sentientium dictum volumus) videtur injurium. Ut taceamus, in nulla unquam vernacula, cuiquam scribenti id evenire, nisi plebejo & illiterato. Sunt autem voces; quæ pro ista permutatione a Grammaticis allegantur; synonyma, licet non perfecte talia; ut הָרַר *honoravit*, אָרַר *magis honoravit* i. e. *magnificavit*. Et sic in reliquis.

§. 12.

Literæ quiescentes reapse nullæ dantur; nam אָהוּ *evehi* quod attinet; tantummodo pro nostra pronunciandi consuetudine quiescunt. Et si נ & פּ exceperis, quarum genuini soni nobis sunt ignoti, reliquæ omnes & possunt & debent

pronunciari. Cum enim literæ sint signa sonorum (§. 5.) superfluum, imo absurdum esset, in scriptione signum soni ponere, cui tamen nullus competit sonus. Facile tamen cujusvis relinquitur arbitrio, an sic dictas quiescentes י י ך ם inter legendum audiri velit, an secus. Dummodo observet, etiam harum inter se invicem & interdum cum aliis alternationem frustra asseri, sed, ubi sic factum videtur, valere effatum §. præc. n.

§. 13.

Literæ tamen nunquam pronunciari possunt sine vocalibus (§. 2.). Ideoque illis hæ adjectæ per varia puncta indicantur, & sunt *longæ*, vel *breves* (§. ead. n.)

Longæ, (ֿ) Kametz A. *Breves*, (◌) Patach a.
 (◌) Tzere E. (◌) Sægol e.
 (◌) Chirech I. (◌) Chirech i.
 (◌) Cholem O. (◌) Cholem o.
 (◌) Schurech U. (◌) Kybbutz y.

NOT. I. Ordo hic maxime est naturalis; in pronunciatione enim vocalium, A omnium maxime labia aperit, quæ deinde ad reliquas gradatim arctius contrahuntur.

II. (ֿ) & (◌) sunt vocales per se longæ, reliquæ per accessionem consonantium, quæ fulcra vocantur & nonnihil de suo sono cum illarum miscent. Circa figuram (ֿ) quoque notandum, illam semper sonum habere A longi, non o brevis; Haud quippe probabile videtur, Hebræos, quorum lingua adeo plana est

&

& simplex, uno eodemque usos fuisse signo ad sonos tam diversos indicandos, quod multas necessario secum ferret difficultates. Adde quod facillimum fuisset, diversa excogitare, quorum etiam alias non fuerunt parci. Præterea ex analogia $\tau\tilde{\text{c}}$ Chirech (·) longi & (·) brevis satis patet, quænam figura cholem breve exprimat, nim. (·). Ut adeo $\tau\omega$ Kometz Katurph plane non sit opus. Sin vero ad pronunciationem Judæorum nostri temporis quis provocaverit, nemini est ignotum, a prisca & genuina illam in quamplurimis longe recedere, ut hinc rite legendi regulæ frustra petantur.

III. Vocales breves in medio vocis duplicant & quasi attrahunt sequentem literam.

IV. Si η & ι inter duas vocales constituta fuerint, puncta, quorum fulcra sunt, non ut soni longi, sed breves audiri debent ex. gr. הוה leg. Howw. - eh, non Ho-weh.

V. (·) etiam cholem & schurech accipere potest ut illorum fulcrum, quod videtur in vocibus לעזר a) תרים b) & multis aliis.

VI. Cholem parvum, si ante ψ , vel post ψ collocandum est, per harum literarum puncta diacritica compendiose exprimitur ut חֶשֶׁן ψ .

a) 2 Sam. 18, 3.

b) Ps. 89, 18.

A 5

§. 14.

§. 14.

Diphthongos (§. 3.) Hebraismus agnoscit, ut () in voce ירוּשָׁלַם raro autem occurrunt. Hic igitur, ut aliis in linguis, vocalis sola syllabam inchoare potest.

§. 15.

Syllaba (§. 4.) est vel *simplex*, quæ constat unica consona & vocali, ut plurimum longa, ex. gr. כַּ, vel composita, duabus, vel pluribus consonis vocali adjectis, siue longa fuerit, siue brevis, ut בּוּ, יְמִי, צַר, שֵׁנָה.

§. 16.

Schva est nota orthographica, monstrans, ad quam syllabam litera vocali destitutam sequens, referenda sit. Estque duplex nim.: *Simplex & compositum.*

§. 17.

Schva simplex hujus figuræ (:) dicitur iterum mobile, vel quiescens. *Mobile* est Imo in initio vocis ut בְּרֵשִׁית. 2do post vocalem longam, ubi etiam suam literam sequenti syllabæ addit, ut פִּקְרוּ *Pa-kdu*. Nec non 3tio post aliud Schva in medio vocis ut תִּפְקְרוּ. *Quiescens* vocatur Imo post vocalem brevem, cujus natura est sequentem attrahere literam (§. 13. n. 3), ideoque per Schva hoc repellitur altera, ut מַלְכֵי-כִי *mall ki non mallk-i* וַיִּכַּל *vaiicall*, non *vaiic-all*. 2do post quamcunque vocalem sub ultima litera ut בְּתוֹךְ, הֶרְנַף.

3tio

c) 2. Par. 32, 22. Mich. 3, 12. 2. Reg. 23, 5.

3tio ante aliud Schva in medio vocis ut תִּפְקְרִי. Sic etiam 4to cum duo Schvaim in fine vocis occurrunt, post quamcunque vocalem, utrumque est quiescens ut נִרְדֵּי, פְּקָרֵי.

NOT. I. Schva simplex plane nullum habet sonum. Sic, vox בְּרִשִׁית legenda est *breschith*. Interdum tamen consonæ, hoc modo per Schva conjunctæ, adeo nobis pronuntiati sunt difficiles, ut cogamur aliquem illi addere sonum. ex gr. in בְּרָכוּ, ubi efferendum est tanquam e brevissimum h. m. *be-rechu*.

II. Ponitur sub omnibus literis, sed rarius sub gutturalibus ut in לְהִיּוֹת, יַעֲתֵר יַחֲיוּ, שִׁמְעֵת.

III. Ubi satis patet, vel indifferens est syllabarum ratio, abest vel adest Schva pro scribentis arbitrio. Sic in fine scribitur in בְּאֵת, רָרֵךְ; in אֲרָם omittitur. In medio apparet in וַיִּבְתֵּר *d)* non vero in וַיִּאֲרָנִי *e)* לִיהוֹה *f)* & aliis. Ut plurimum ponitur in initio, abest tamen in וַתִּקְעוּ.

§. 18.

Schva compositum, quod semper est mobile, datur triplex:

Kateph Patack (◌◌)

Kateph Sægol (◌◌◌)

Kateph Kametz (◌◌◌◌)

Hæc habent sonum brevissimum adscriptarum vocalium, ideoque non immerito vocales brevissimæ

d) Gen. 15, 10.

e) ibid. 18, 12.

f) ibid. 25, 21.

vissimæ nominanda. (confr. BUXTORF. in Gr.)
syllabas tamen non constituunt, sed tantum
officium præstant (§. 16.) memoratum.

NOT. I. Figuram (ֿ) quod attinet; satis vide-
rur probabile, illam sonum habuisse o bre-
vissimi; vel, si conicere licet, τξ à Sveco-
rum. Etenim a brevissimum satis indicatur
per figuram (ֿ).

II. Ponuntur Schvaim composita sæpissime sub
Gutturalibus. Rarius sub reliquis ut עֲנַנִּי
g) אֶצְרָהּ h).

§. 19.

Schvaim vulgo etiam adnumeratur Patach,
furtivum dictum, quod loco Schva, quasi de-
curtatum (ֿ), post quamcunque vocalem ab
A diversam, sub ultima litera gutturali ponitur,
ante eandem celeriter pronunciandum, ut רֶחַב
Ruabh. At rectius statuimus, veram esse vo-
calem, consideratis, quæ §. 17. n. 2. dicta sunt.
Sic etiam quod ante consonam suam profer-
tur, fit magis pro nostro pronunciandi more,
quam prisco & genuino Hebræo. Unde non
male contendunt recentiores, post literam su-
am (ut ordinariam vocalem) illud esse audien-
dum. Confr. J. W. MEINER Wahre Eigen-
schaften der Hebräischen Sprache p. 107. Sin-
vero a nobis recepta legendi consuetudo re-
tinetur, sat multi in Hebræa lingua occurrunt
diphthongi (§. 14.)

§. 20.

g) Gen. 9, 14.

h) Esai. 27, 3.

§. 20.

Præter literas & vocales hic etiam obser-
vanda veniunt puncta, dicta literaria, quæ li-
teris adscribuntur pro dirigenda earum pro-
nunciatione, sic vel aliter instituenda. Sunt
illa *Dagesch*, *Mappick*, *Meteg* & *Makkeph*.

§. 21.

Dagesch, est punctum literæ impressum,
quod aspirationem tollit & literam geminat.
Hinc duplici nomine insignitur, nim. *Lene* &
forte.

Dagesch lene vocatur, si impressum fuerit
בגדכפת *begadchephat*, quarum aspirationem
tollit (unde illæ sex literæ, ratione soni, *va-
riabiles* dicuntur) ut *בָּרָא* leg. *bara* non *bhara*.
Inscribitur autem his literis ordinario. Imo in
initio vocis ut *בְּרִשִׁית* 2do post Schva in me-
dio, ut *מְלָכִים*, *שְׁתֵּים*. 3tio in fine vocis,
itidem post Schva, ut *וַיֵּשֶׁב* & vocalem bre-
vem ut *אֵת*.

Forte dicitur, cum reliquis literis, inscribi-
tur, easdem post vocalem, sive brevem, sive
longam (quanquam hoc rarius occurrit) in
pronunciatione duplicans ut *פִּקֵּר* *Pikk-ked*
יָמִים *Iamm-mim*. *חֲדָלוּ* *hhadel-lu*.

NOT. I. *Dagesch forte* potestate includit *lene*;
literas enim *בגדכפת*, aspiratione sublata ge-
minat. Sic *מַתָּן* legendum *matt-tan*, non
mathtan.

II. pun-

II. Punctum dageſch præcipuam quandam mentis intenſionem inter loquendum indicavit, ideoque videmus, unam eandemque vocem illud nunc admittere, nunc abjicere, ut **מִקְדָּשׁ** & **מִקְדָּשׁ** *i*). Nonnuquam etiam in initio vocis adest ut in **לֵךְ** *k*) **לְאִמֹר** *l*) & aliis. Omnibus quoque literis ex genio linguæ inſcribi potuit. Sic, Maforethis obſervantibus, quater in **נ** & duodecies in **ך** obvenit. Loca iſta ſingula citata vid. ap. WASMUTH *Hebr. Reſt.* p. 15.

§. 22.

Mappick nihil aliud eſt, quam dageſch forte, ita vocatum, cum literæ **ה** imprimitur, cujus aſpirationem duplicat, ut **גַּבְבָּהּ** leg. *gababb* **כַּמַּבָּהּ** *camabb*.

NOT. Volunt alii, idem hoc ſignum eſſe ac dageſch lenæ, quod aſpirationem tollit (§. præc.), verum enim vero, ſi illa ab **ה** aufertur, ipſa litera tollitur, quippe quæ nihil aliud eſt, quam aſpiratio; quemadmodum apud Europæos H. Abſentia **רַפֵּה** *Mappick* interdum indicatur per lineolam *raphe*, ſupra literam ut, **רַפֵּה** *רַפֵּה* raro autem occurrit, quippe nullius uſus.

§. 23.

Meteg, huius figuræ (**ֿ**) eſt ſignum, quod apponitur ſyllabæ, ſi ante tonum (qui ut plurimum eſt in ultima) vox ex mente loquentis

i) Exod. 15, 17. 2. Par. 20, 8.

k) 1. Reg. 3, 11. *l*) Exod. 6, 10.

quentis, vel scribentis est elevanda ut in **יְהִי־הַיְהוָה**, **יְעֲשֶׂה**, **הַלֵּלֵנוּ**, **הַיְהוָה**. Unde etiam accentus euphonicus vocatur. Interdum ejus loco occurrit accentus **־** Munach ut in **הַיְהוָה־**

NOT. Illud igitur adscribere, vel omittere Scriptoris arbitrio relictum fuit. Hoc vel inde patet, quod in una eademque voce jam conspicitur, jam abest. Quo in casu ex sola analogia supplendum esse monet cl. DANZ. Cum vero figura non adeo sit intricata, ut cito non potuerit a scriptore addi; potius non necessarium illis in locis fuisse statuimus, quam meteg subintellectum admittimus.

§. 24.

Makkeph (—) est lineola inter voces textus Hebr. posita, quæ easdem ita connectit, ut tanquam unum vocabulum pronuncientur. Hancque ob causam prius, vel priora (si plura fuerint) accentu caret, nullum nisi meteg admittens propter syllabam elevandam (§. pr.). Sic **יִתֵּן־אֶכֶל** *m*) legendum *Iitt-ten-ochell*.

§. 25.

Reliquæ figuræ, quæ infra & supra literis conspiciuntur, sunt accentus, qui duplici apud Hebræos funguntur munere: Imo in qua syllaba tonus vocis fit, indicant. Unde *accentus tonici* vocantur. 2do monstrant, quænam voces quoad sensum conjungi, vel separari debeant. Priori ratione hic sunt considerandi:

At

m) Gen. 41. v. 48.

At de officio distinguendi & conjungendi dicere hujus non est loci. Illorum figuræ, situs & nomina in sequenti conspiciuntur tabula:

Distinctivi simplices:

:N Silluc cum Soph Pasuk.

⊔ Athnach,

⊔ Sægolta.

⊔ Sakeph Katonn.

⊔ Sakeph Gadol.

⊔ Tiphka.

⊔ Rebbia.

⊔ Sarka.

⊔ Paschta.

⊔ Ithib.

⊔ Tebbir.

⊔ Paser.

⊔ Tlischta Gedolah.

⊔ Tlischta Ketanna.

⊔ Geresch.

Conjunctivi simplices:

⊔ Merca.

⊔ Munach.

⊔ Maphach.

⊔ Darga.

⊔ Kadma.

⊔ Ierach.

⊔ Schalscheleth.

NOT.

NOT. I. Discrimen inter distinctivum ' *Paschtam* & conjunctivum ' *Kadmam* hoc est, quod ille semper in ultima litera scribitur; hic vero nunquam.

II. Inter *Ithibh* & *Mahphach* est, quod ille semper ante primam suæ vocis literam (& quidem ante ejus vocalem) ponitur, hic vero *Mahpach* semper aliter.

Distinctivi compositi:

Ⲛ *Merca mahpachatus.*

Ⲛ̄ *Rebbia Gereschatus.*

Ⲛ̄ *Merca Chephula.* *Conjunctivi compositi:*

Ⲛ̄̄ *Karne Para.* Ⲛ̄̄ *Mahpach cum Sarka.*

Ⲛ̄̄̄ *Geraschaim.* Ⲛ̄̄̄ *Merca cum Sarka.*

Ⲛ̄̄̄̄ *Psik Schallschelethatus.*

Ⲛ̄̄̄̄̄ *Psik Munachatus*

Ⲛ̄̄̄̄̄̄ *Psik Mahpachatus.*

Ⲛ̄̄̄̄̄̄̄ *Psik Kadmatatus.*

NOT. Ubicunque horum quemquam vides, tonum vocis habes, qui est vel in ultima syllaba,

B

labā,

laba, & vox vocatur *Milra* i. e. *infra*, ut $\square \text{ר} \text{ל}$,
 vel in penultima & vocatur *Milel* i. e. *supra*, ut $\text{ר} \text{ל} \text{ל}$; nunquam in antepenultima. Si
 vero in eadem voce duo adsunt accentus sim-
 plices; posterior tantum est tonicus & acuit,
 prior autem loco euphonici meteg (§. 23.)
 decore syllabam suspendit, ut $\square \text{ר} \text{ל} \text{ל} \text{ל}$ lege
veha-adam.

§. 26.

Denique attendendum etiam est ad rariores
 quasdam literarum affectiones, quæ sacris scri-
 ptoribus originem debent, ut celeberrimi sta-
 tuunt Philologi, & speciali nituntur ratione;
 licet nobis hodie in singulis locis non adeo
 obvia. Sunt illæ 1) *Literæ majusculæ*, quæ tri-
 ginta in locis occurrunt, ut credit cl. PFEIF-
 FERUS & alii, ad excitandam majorem admi-
 rationem, vel diligentiolem attentionem adhi-
 bitæ, ut ו & ר Deut. 6, 4. 2) *Minusculæ*
 triginta tres, ad indicandum contemptum per-
 sonæ, vel rei, de qua agitur, Esth. 9, 7, 9. de
 filiis Hamanis. 3) *inverse & contortæ* ut Num.
 10, 35. 4) Quatuor super reliquas *suspensæ &*
quasi pendulæ, ut ד Iud. 18, 30. 5) Quindecim
 in locis *insolentibus punctis insignes*, ut Gen.
 19, 33. 6) *Literæ finales* in medio vocis, ut \square
 Esai. 9, 7. vel *initiales in fine*, ut ד Nehem. 2,
 13. 7) *Chetibh & Keri*. Illud est vox in tex-
 tu exstans, hoc margini appositum loco illius,
 tempore Masoretarum vel obsoletæ, vel ob-
 scenæ.

Not.

NOT. Singula ista loca Masorethæ, circello, supra literam posito, annotarunt. Non autem, ut putant nonnulli, illis pro notis criticis inservierunt. Etenim ejusmodi notas in ipsum textum ponere cum Masoretarum instituto non convenit.

CAPUT II.

DE NOMINE.

§. 27.

Voces sunt signa, quibus cogitationes exprimimus. Cogitamus autem 1) de rebus aut per se aut per alia subsistentibus, vel ita consideratis, vel 2) de relationibus & circumstantiis rerum, vel denique 3) de actionibus & passionibus.

§. 28.

Quando voces res per se, vel per alia subsistentes, aut ita consideratas, indicant; *Nomina* audiunt. Si relationes vel circumstantias rerum; generali nomine *Particula* appellantur. Et denique cum actiones vel passiones exprimunt, *Verba* sunt.

§. 29.

Partes igitur orationis tres lingua Hebræa agnoscit, quæ sunt *Nomen, Particula & verbum*.

§. 30.

Primitiva vox vocatur, exprimens ideam, quæ in intellectu, qua substratam materiam, est prima. *Derivata*, quæ primæ plures addit.

NOT. Rectius deducuntur verba a nominibus
 ut a שש *sex* נשש *sextavit*, vel in *sex* par-
 tes *divisit*, a שרש *radix* verb. שרש *radices*
egit, quam versa vice. Confr. cl. KOCH in
Gram. Hebr. Philos.

§. 31.

Nomen vel vox *primitiva* (§. pr.) duabus
 tantum constat consonis cum vocali longa, &
 vocatur *semen*, seu *radix bilitera* ut לל. *De-*
rivata (§. ead.) plures habet consonas ut
 ללר, ללר.

NOT: I. Contendunt alias Grammatici, omnia
 Hebræorum primitiva esse trilitera, quæ *ra-*
dices vocant. Sed eadem esse bilitera rationi
 & aliarum linguarum naturæ multo est con-
 venientius. Rectius deducitur vox trilitera,
 tanquam major, a bilitera tanquam minori;
 Alias enim abjiceretur pars signi, cum idea
 significata augetur. Et quis absconam non
 iudicat derivationem nominis ללר *piscis* a tri-
 litero ללר *instar piscium multiplicatus est*.

II. Praxis quoque biblica aperte satis edocet, primi-
 tiva esse bilitera; si enim singulas consideras ra-
 dices triliteras, vix earum viginti invenientur,
 quæ in Hebraismo radicibus cognatis careant,
 i. e. ejusmodi, quæ quoad significationem &
 binas literas sibi invicem sunt similes, adeo-
 que non magis primitiva esse possunt, quam
 Latinorum, *abdo*, *condo*, *prodo*, *reddo* &c. ex
 gr. e radicibus cognatis ללר, *cornibus petiit*,
 feriit,

feriit, | נָנָּ manu pulsavit (instrumentum mu-
sicum) נָנָּ attigit, pertigit, נָנָּ cecidit, verbe-
ravit, investigatur primitivum נָנָּ quod tan-
gere in genere notat. Confr. plures vocum
familias in medium proferentes cl. LOESCHER.
in L. de Causis L. H. nec non cl. MUNTHE
in diff. de Primitivis Hebr. *Bilit.* hab. Lundæ
1738. Unde nec feminibus admodum in-
fensi sunt alii magni nominis Philologi, non
tamen admissa significatione literarum, quam
hieroglyphicam vocant.

§. 32.

E primitivis oriuntur derivatæ, vel loco vo-
calis longæ apposita brevi, vel plures addendo
literas, quæ Grammaticis hoc in casu *serviles*
dicuntur.

§. 33.

Literæ istæ *serviles*, sic dictæ, non quod
semper serviunt, sed quod servire i. e. e voce
primitiva derivatam facere, aut varias deter-
minationes ideæ ejus addere possunt, a Gram-
maticis numerantur undecim: מִשֶּׁה וְכָל־בְּאֵתָיִן.
Addit cl. DANZIUS רִטָּר. Has porro dividunt
in serviles α) *Essentiales*: הַמְּנַתִּי, seu *heeman-
ticas*, quæ essentiam vocis derivatæ ingredi-
untur eidemque præpositæ, *præformativæ*, a
fine autem appositæ, *afformativæ* nominantur.
Notant quoque illas 1) e verbis facere nomina
(scil. verbalia) 2) in nominibus formare nume-

rum & genus, 3) Præterea in verbis tempora, conjugationes & personas.

β) *Extra essentielles*, quæ constitutæ voci superadduntur otiose, i. e. sine ullo significationis augmento, 1) in fine ut א הו י ב ת, ideo *paragogicæ* dictæ, 2) in medio, & sunt *Epentheticæ* ut א ו י ן, vel denique 3) negotiose (seu consignificativæ) in principio, ut מִשָּׁה וְכֹלֵב, de quibus infra.

NOT. Observandum, undecim has literas vocibus ut serviles addi suo quamque loco. Sic ab initio communiter serviunt tres: לְבַשׁ; ab initio & fine quatuor: הַמִּכָּן; & quatuor א ת י ן ubique. Falso autem quædam dicuntur otiosæ, qualis re vera illarum nulla est; ubicunque enim voci adduntur, significationem eius aliquo modo augent, quod inductione monstrari potest; ut adeo sine periculo, singulas suis gaudere ideis affirmemus, nec magis otiosas esse, quam, sic dictas, essentielles & consignificativas.

§. 34.

Hæc de vulgarium Grammaticorum *servilibus*; cum vero vox primitiva sit bilitera (§. 31.) & litera in derivatione addita *servilis* vocetur (§. 32.), etiam reliquæ undecim, hoc memoriali comprehensæ: טַפְסֵר חַג זַע צֶלֶק, eo nomine venire debent, cum ejusdem sint conditionis, ut servire interdum possint, idque in principio, medio vel fine vocis. ex. gr. ל in fine

fine verbi בלל a primitivo בל, quod *confusum* quid, in genere notat. ע in medio טעש & ר in initio טעש, utrumque a primitivo טע, cujus generalissima notio est *motus*, vel *movere*. Et sic cum reliquis. Cfr. *Lexica*.

NOT. Hoc modo e feminibus oriuntur radices trilateræ, ceu derivata proxima, quæ, si literam accessoriam ab initio nactæ sunt, vocantur *praformatae*; si in medio, *cavæ* audiunt, (circa quas notandum, non quamvis literam inter feminales poni & radicem cavam formare posse, sed tantummodo quinque אהעוי, nec semper talem habendam esse, quæ unam earum in medio habet) si denique a fine litera accesserit; *afformatae* nuncupantur. De singulis plura agemus infra Cap. IV.

§. 35.

Nomina derivata (§. 30.) sunt vel *simplicia*, quæ descendunt ab uno primitivo ut צל *umbra*, מות *mors*; vel *composita*, quæ a pluribus ut צלמות ⁿ⁾ *umbra mortis* vel *lethalis* a צל *umbra* & מות *mors*. עבטיט ^{o)} *densum lutum* ab עב *densus* & טיט *lutum*.

NOT. Appellativa composita in Bibliis admodum sunt rara; propria autem sæpissime occurrunt, ut עמנואל *nobiscum Deus*. אברהם *Pater excelsus* &c.

B 4

§. 36.

n) Jerem. 13, 16.

o) Hab. 2, 6.

§. 36.

Nomen denotat vel rem per se subsistentem aut ita consideratam; vel per aliud subsistentem (§. 28.). Illud *substantivum*, hoc *adjectivum* vocamus.

NOT. Exempli loco sint voces **בן** *filius* קובע *galea*. **אב** *viror*, **אבר** *perditio*. **קל** *levis*, **לבן** *albus*.

§. 37.

Mutatio in voce, quæ adhibetur ad diversum indicandum sexum, *genus* vocatur, estque *masculinum*, vel *femininum*. Hebræa autem lingua naturæ rerum convenienter loquens genera ista non qua omnes voces agnoscit; Nomina tantum rerum sexu distinctarum, & adjectiva ad illa applicata, si sequioris sunt sexus, ut plurimum literas **ה**, vel **ת** additas habent ut **מלך** *Rex*, **מלכה** *Regina*. **טוב** *bonus*, **טובה** *bona*. Etiam **מלכת** & **טובה**. In reliquis nomina adjectiva utroque modo substantiva adficiunt, prout emphasis postulaverit, dum dictæ literæ voci apponuntur, vel absunt.

NOT. I. Ad regulas Grammaticorum genus dignoscitur vel significatione, vel terminatione.

α) Significatione *Masculina* erunt nomina propria virorum, virilium officiorum, fluviorum, montium, populorum & mensium. *Feminina*: Nomina propria mulierum, muliebrium officiorum, urbium, regionum & provinciarum.

vinciarum. *Communia*: nomina animalium sub una terminatione utrumque sexum notantia, nec non numeralia a viginti ad centum.

β) Terminatione *feminina* habentur definitiva in ה cum vocali (τ) & ת affirmativa: reliqua *masculina*. Verum enimvero majori jure statuunt alii, Hebræos genera ista non habuisse, vel saltem non adeo rigide observasse. Nec cuiquam id videatur paradoxon, cum aliis etiam in linguis orientalibus, in nulla plane orationis parte adhibeantur, ex gr. Turcica, Armenica, Iberica & Persica. Vid. *Critic. S. PEEIFFERI*. Consentit quodammodo R. SCHELOMOH JARGHI, cujus verba ap. cl. CARPOV in *Arte ideam distinct. voc. Hebr. formandi* p. 56. hæc sunt: כל דבר שאין בו רוח חיים זכרו ונקברו i.e. *omnem rem, cui non est spiritus vitæ exprime tam masculino, quam feminino genere*. Et sane nihil masculini, vel feminini res plurimæ ex sua natura involvunt. Præterea exempla in codice Hebræo non tam pauca, satis luculenter comprobant, neque ex significatione, neque terminatione firmas, pro generum differentia, tradi posse regulas. Sic occurrit אַחַד אֶרֶץ *terra una* (masc.) pro אחת p) אֶחָד נְבוֹ *Nebo* (nomen urbis) *alius*, pro אַחַד q) item דַּמַּשְׁק מוֹסֵר *Damascus removendus* r) הַמַּחֲנֶה הָאֶחָד — *agmen unum* B 5 (fem.)

p) Ezech. 21, 24.

q) Nehem. 7, 33.

r) Esai. 17, 1.

(fem.) & mox **הַמְּחֵנָה הַנְּשָׂאָר** *agmen reli-*
quum (masc.) [§]. Plura exempla infra suo
 loco adducemus. Attamen, si quis Hebræa
 scribit, hic ut alias, valet canon: *Quod sæpius*
occurrit sæpius usurpandum.

II. Si **ה** in nomine sexus dignioris obvenit, ma-
 net etiam in sequiori, ubi diversitas tantum
 per vocalem longam (**ט**) exprimitur ut **רְוּחָה**
languidus, **רְוּחָה** *languida*. **יָפֵה** *pulcher*, **יָפֵה**
pulchra.

III. Terminationem vocum in **ת** *statum* nominis
constructum, vel *regiminis* veteres Gramina-
 tici vocant, i. e. quando nomen regit post se
 aliud nomen, quod apud Latinos in genitivo
 ponitur, ut **רַבֵּר יְהוָה** *verbum Domini*; qui,
 ut perhibent, præter vocales mutat termina-
 tionem **ה** in **ת**, ut **חַיַּת שָׂדֵה** *bestia agri*,
 pro **חיה**. Sed istum statum merito rejici-
 mus; Etenim Imo) non omnes concernit
 voces, dantur quippe quamplurimæ, quæ nul-
 lam, qua vocales, subeunt mutationem, sed
 eandem in statu absoluto & constructo reti-
 nent formam ut **שָׁבֵר**, **פָּחַת**, **גְּבִיר** &c.

2) Occurrit terminatio absoluti **ה** in vocibus
 constructis ut **חַמָּה אָפוּ** *excandescencia*
ira ejus. [‡] Et versa vice, constructi **ת** ubi
 nulla est constructio, ut **בְּחֹת בְּגָרִים יִלְכְּרוּ**
 in

§) Gen. 32, 9.

‡) Esai. 42, 25.

in pravitate perfidi capientur u) אֵתוֹ שֵׁנָה' dabo somnium oculis meis α) &c. Unde colligimus, statum constructum in natura linguæ non esse fundatum. Neque periculum confusionis inde timendum; voces quippe, quæ ob regimen formas mutare dicuntur, æque ex contextu dignosci possunt ac aliæ, quæ non mutantur.

§. 38.

Comparatio nominum adjectivorum fit per particulam מִן vel מ, ut מִן מְפִינִי *bonus præ margaritis* i. e. *melior margaritis*. *Superlativus* fit 1) geminatione positivi, ut טוֹב טוֹב *optimus*. 2) Adjecta particula מְאֹד *valde*, ut מְאֹד טוֹב *bonus valde*, vel *optimus*. vel 3) per particulam ב, ut קָטוֹן בְּגוֹיִם *parvus in gentibus* i. e. *minimus gentium*.

§. 39.

Res per se subsistentes &c. (§. 28.) concipere possumus vel ut unam, vel ut plures. Hinc declinatio vocum per numerum, qui est vel *singularis*, quo res unica, vel *pluralis*, quo plures indicantur.

§. 40.

Ipsam nomen numerum singularem constituit, pluralem vero Hebræi faciunt addendo singulari literas ם, ך, ך, ך & ן cum punctis adscri-

2) Prov. 11, 6.

α) Ps. 132, 4.

adscriptis h. m. ׁ, ׃, ׅ, ׇ, ׈, ׊, ׋, ׌, ׍, ׎, ׏, א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, ך, כ, ל, ם, מ, ן, נ, ס, ע, ף, ץ, נ, ס, ע, ף, ץ. Sæpe
 conjunguntur ut ם, מ, ן, נ, ס, ע, ף, ץ.

NOT. I. Hæ terminationes omnes in Bibliis occurrunt, licet non æque frequentes. Sic ן̄ duodecies, ׃ decies tantum numeravit WASMUTH in *Hebr. Rest.* p. 65. Probe autem formam nominis singularem cognitam habeamus, ne terminationes istas in singulari oblatas pro pluralibus accipiamus, ut אֹת *signum*, עֵבֶת *funis*, פְּרִי *fructus*, שְׁבִי *captivitas* &c. quanquam accurate loquendo pluralitatem inferunt, si rite considerantur, nim. עֵבֶת est quidem funis, sed e pluribus in unum collectus, אֹת *signum* & signatum involvit: פְּרִי est nomen collectivum, שְׁבִי abductiones continuas captivorum importat, & per tropum antecedentis pro consequente captivitatem; Si vero ulteriori pluralitate ejusmodi indigeant, haud secus ac alia singularia terminationes plurales adsumunt ut אֹתֵי *signa*, עֵבֶתִים *funes* &c.

II. ׃ & ׅ esse terminationes nominum femininorum, ut ׃ & ׅ, masculinorum continent Grammatici. Id autem frustra asseritur; dantur enim haud pauca masculina in plurali in ׃, ׅ exeuntia ut אֲבֹת *pater* אֲבוֹת *patres*. Et versa vice feminina in ׃ ut נְשִׁים *mulieres*. Multa quoque cum his, tum illis terminationibus simul utuntur, quæ singula re-

cen-

γ) Gen. 25. v. 16.

consuetudine WASMUTH l. c. confr. præterea quæ de genere nom. §. 37. n. 1. dicta sunt.

III. Ad pluralem referendus etiam est *numerus dualis*, qui adhibetur ad denotandas res duas, imprimis quæ natura, aut arte sunt geminæ, & terminatur in ם, ut יָרֵיִם *manus due*, רַגְלֵיִם *pedes duo* &c. quæ tamen nomina formas plurales non respuunt ut רַגְלֵי, יָרֵי.

IV. Terminationem ךּ vocant statum constructum nominis pluralis, vel dualis, quem non admittimus vid. §. 37, n. 3. Occurrit enim etiam hic 1) forma absoluti in vocibus constructis, ut אֱמֶת־אֱמֶת־אֱמֶת verba veritatis 2). Et in eodem versu אֱמֶת־אֱמֶת. Unde patet utramque indifferenter fuisse adhibitam. Item תּוֹרֵי־אֶבֶן *Ordines lapidis a)*. אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת *Deus exercituum*, sæpissime. Nec non 2) sic dicti status constructi, ubi nulla est vocum constructio, ex. gr. תְּשִׁמוּן־קִנְצֵי־לְמַלְיָו *ponetis finem sermonibus. b)* בִּיבְנֵי־יַיִן *bibentes e phialis vinum. c)* נְבִיאֵי־מַלְבָּסִם *Propheta e corde eorum, i. e. ad animum eorum. d)* מֹחַ־בְּיַד־יִשְׂרָאֵל *Propheta Israelis.* Et sic multa alia.

V. De-

2) Prov. 22, 21.

a) Exod. 28, 17.

b) Job. 18, 2.

c) Amos 6, 6.

d) Ezech. 13, 2.

V. Denique nomina nonnulla, imprimis propria, atque liquorum & metallorum in *singulari numero* tantum, in Hebraismo obveniunt. Alia sunt *pluralia* tantum, ut nomina ætatum ex. gr. זְקֵנִי *senectus* נְעֻרֵי *pueritia* &c. talia nimirum, quæ ex sua natura alterutrum respuunt numerum, ut reliquis in linguis. Alias sciendum, quamplurima occurrere singularia, quorum pluralia, & versa vice, in codice sacro non exstant, exiguæ quippe molis liber haud omnes voces, quæ olim in lingua viguerunt comprehendere potest.

§. 41.

Declinationes per *casus*, ut vocantur, diversarum terminationum, Hæbræi non habent; sed e constructione sermonis, imprimis e cohærentia, aut separatione vocum per accentus, dijudicandi sunt. Nam quod *dativum*, *genitivum*, & interdum etiam *accusativum* denotare dicitur, linguam tantum latinam concernit, ad cuius genium idea hujus particulæ per varios casus exprimi potest. Particula אֵת, quam post verbum activum *accusativum*, post passivum & neutrum *nominativum* involvere dicunt, est nomen substantivum, significans *essentiam*, *ipseitatem*, adeoque sequentis nominis, cum quo construitur genitivum postulat. Hinc, optime ut nota hujus casus semper assumitur, id quod variis exemplis probatum dedit cl. CARPOV. in *Art. Ideam dist. de Voc. Hebr. formandi*, p. 72. & sequ.

§. 42.

Nullæ vocales in nomine mutantur, nisi quod vocalis longa corripitur sæpe in (:) propter incrementum finale, ne nim. vox multas accipiat syllabas & inde pronuntiatio difficilior evadat. Voces vero, in quibus mutatio illa obtingere videtur, partim sunt synonyma, (ut יִרְ, יִרְ & יִרְ æque quondam fuerunt in usu) non tamen perfecte talia; nisi forte dialectis Hebræorum hoc in negotio aliquid sit tribuendum, de quibus vid. *Dissert. JOH. DAN. KIESLINGII*, hab. *Lips. 1712.* Partim in illis mutatio statuitur Imo ex falso principio primitivorum trilaterorum: ut cum (·) dicitur alternare pro (-) in voce שָׁ, quod alibi est שֵׁ. At illud est ipsum semen (§. 31.) hoc derivatum; vel 2do) ex assumpto statu constructo, quem nullum esse §§. 37. n. 3. & 40. n. 4. contendimus; vel denique 3tio) formæ nominum confunduntur, ex quo non potuere non alternationes fieri admirandæ; ut cum להבות dicitur plurale a singulari להבת, rectius est אלהבת, tum regularia, qua hoc nomen, sunt singularia. Sic מלכים *reges* non est a singulari מלך, sed מלך quod ab illo differt, tanquam apud nos voces: König & Regent. ימים & ימות *dies* non sunt pluralia a יום; tunc enim forent יומים & יומות, ut a singulari יום fit plural. כוסות e); sed a singulari inusitato כוס vid. cl. SIMON. *Introduct. Gram. Crit. in Ling. Hebr.* p. 63. Et sic in reliquis omnibus. Cfr. §. 40, n. 5. CAP.

e) Gen. 40, 11. Jerem. 35, 5.

CAP. III.
DE PARTICULIS.

§. 43.

Ad particulas (§. 28.) merito numerantur voces, quæ quantitates rerum indicant & a Grammaticis *nomina numeralia* vocantur.

§. 44.

Horum quædam numerum in abstracto denotant; alia in concreto. Illa *cardinalia*, hæc *ordinalia* audiunt.

§. 45.

Cardinalia sunt sequentia:

FEM.	MASC.
אחת una.	אחד unus.
שתים duæ.	שנים duo.
שלוש tres.	שלושה tres.
ארבע	ארבעה quatuor.
חמש	חמשה quinque.
שש	ששה sex.
שבע	שבעה septem.
שמונה	שמונה octo.
תשע	תשעה novem.
עשר, עשרה	עשרה decem.
	אחת עשרה undecim.
	שני עשרה duodecim & sic porro.
	עשרים viginti.

Not.

NOT. I. Ex hisce fiunt *ordinalia*, hoc modo addito: שלישי, רביעי, חמישי *tertius, quartus, quintus* &c. (duo autem prima habent ראשון *primus* שני *secundus*). Huic iterum si superaddis ת (§. 37.) habes *ordinalia* feminina, ut רביעית, חמישית *quarta, quinta*, nec non, sic dicta, adverbialia numeralia ex. gr. *quarto, quinto* &c.

II. Sub titulis masculini & feminini ordinavimus, prout sæpius occurrunt; sciendum tamen, cum generibus numeralium eodem modo comparatum esse ac cum nominum (§. 37. n. 1.) Observa quoque, exeuntia in ה etiam obvenire cum terminatione ת, ut שבעת ימים *septem dies*. Vix aliter latine reddi potest. At Ratio eorum in lingua Hebr. abstracta est, unde videmus, modo cum nominibus singularibus, modo cum pluralibus constructa, ut עשרים שנה *dyas decadum anni*, שלשה מלכים *trias Regum*.

III. Numeralia a tribus ad decem in plurali tot denarios notant, quot unitates singularia, ex. gr. שלושים *triginta* ארבעים *quadraginta* & sic porro usque ad מאה *centum*, hinc מאתיים *ducenti*, שלש מאות *tricenti* &c. אלף *mille*.

§. 46.

DE PRONOMINE.

Particulæ, quæ loco nominis ponuntur, ad evitandam justo crebriorem ejus repetitionem, *Pronomina* appellantur.

C

§. 47

§. 47.

Dividuntur hæc apud Hebræos in *separabilia*, quæ separate scribi possunt; & *Inseparabilia*, quæ voci semper a fine annectuntur ideoque *suffixa* vocantur. Illa sunt: sic dicta, *personalia* casus recti Latinorum, *demonstrativa*, *relativa*, & *interrogativa*; Hæc vero sunt *personalia* casus obliqui Latinorum & *possessiva*. Pronominibus *reciprocis* carent, quorum loco, dum post verba requiruntur, adhibetur conjugatio Hithpael, de qua infra; Enumerata reliqua in subjectis vide schematibus:

Personalia casus recti:

	SING.	PLURAL.
I. Perf.	[C. אֲנִי, אַנְכִי ego	[C. אֲנִי, אַנְכֵנו, אַנְתֵנו, אַנְתֵנו f) nos.
II.	[M. אַתָּה, אַתָּה tu	[M. אַתֶּם - - vos.
	[F. אַתְּ - - tu	[F. אַתֶּן - - vos.
III.	[M. הוּא - ille	[M. הוּא, הוּא illi.
	[F. הִיא, הִיא illa.	[F. הֵן, הֵן - illæ.

Demonstrativa:

הוּא, הֵיא, הֵן, הֵן hi, hæ, illi, illæ,

הֵן hic, הֵן, הֵן hæc, ista,

הֵן (*) hic.

הֵן, הֵן, הֵן, הֵן iste,

ista.

Relativum:

אֲשֶׁר qui, quæ, quod,

est utriusque

numeri.

Interrogativa:

מִי quis? מָה, מָה, מָה quid?

Perso-

f) Thren. 3, 42.

(*) Ezech. 47, 13.

nomina sunt *possessiva*; post verba autem & particulas *personalia*.

III. De generibus pronominum idem sentiendum quod de nominum (§. 37, n. 1.) ut exemplis evincitur. Sic pron. masc. הוּ construitur cum voce מְשַׁבְּעַת n) quod ad regulas esset femininum, cum terminetur in ת servile. Masculina terminatio ו usurpatur de feminis o). Pronom. fem. אָתָּה tu loco הוּ adhibetur in compellendis personis masculinis p). Et plura alia passim occurrunt. Ex quibus concludit etiam max. Rev. D. MIGHAELIS in *Dissert. de Soloecismis generis* &c. Halæ hab. 1739, pronomina Hebræorum antiquissimo ævo aut plane non habuisse, aut saltem rigide non observasse differentiam generis.

§. 48.

Præter nomina numeralia & pronomina jam exposita, particulae occurrunt, quæ adhibentur ad circumstantias: *loci, temporis* &c. denotandas. Illæ generali nomine *adverbia* vocantur. Et sunt itidem *separabiles, vel inseparabiles*.

§. 49.

Particulas adverbiales separabiles vide alibi; Hæ vero septem (singulæ unica litera constantes, ideoque a Grammaticis *literæ serviles* consi-

n) Jos. 2, 17.

o) Exod. 2, 17.

p) Num. 11, 15. Deut. 5, 24. Ezech. 28, 14.

consignificativæ dictæ Cfr. §. 33.) מִשָּׁה וְכֹלֵב
inseparabiles sunt & voci ab initio præponun-
 tur, quare *præfixa* nominantur.

NOT. Non confundenda *præfixa* & *suffixa*, vel
affixa (§. 47.) cum *præformatis* & *afformatis*,
 de quibus §. 33. & infra. Hæc posteriora
 ad essentiam vocis pertinent, at illa non item.

§. 50.

Præfixorum puncta vocalia una cum eorun-
 dem significationibus sequenti in tabula con-
 spiciuntur:

Ⓜ habet sæpissime (⋯) (:) vel (.) q) cum vel
 fine sequente dageſch. Significat Lati-
 norum *Ex, ab* &c.

Ⓢ - sæpissime (.) cum vel fine sequente
 dageſch, rarius (-) (:) & (τ) r) notat
qui, quod, quia, quando.

Ⓝ - sæpissime (-) sequente, vel non se-
 quente dageſch, rarius (τ) (.) (.) s) usur-
 patur ut demonstratio & æquipollet Græ-
 corum ὁ, ἡ τὸ. Interdum est signum vo-
 cationis & interrogationis.

C 3

1 ha-

q) Gen. 11, 6. 1. Sam. 19, 16. Gen. 19, 11.

r) Hez. 8, 6. Iob. 19, 29. Eccl. 2, 27. Jud. 6, 17.

s) Gen. 6, 16. ibm. 3, 24. Exod. 19, 9.

Jes. 11, 3. Gen. 27, 36.

וֹהַבֵּת (:) rarius (-) (.) (..) (τ) & Schurech. ז)
 Duo posteriora puncta semper obtingunt
 ante כַּמֶּה. Copulationem sermonis indi-
 cat & verti potest & *ast* &c.

כּ - (:) (τ) (.) (..) (..) (-) u) Confert res
 tanquam similes, unde per *sicut* latine
 verti potest.

ל - (:) (τ) (..) (-) (..) (.) x). Refert unum
 ad aliud tanquam motum ad locum &
 vertitur *in, ad* &c.

בּ - (:) (τ) (..) (-) (..) (.) y). Notat inexi-
 stentiam & redditur *in*.

NOT. כּלל cum præfiguntur infinitivis, La-
 tinorum gerundia designare dicuntur, ita ut
 כּ formet gerundium in *do*, כּ significet *cum*,
 quando &c. ל gerundium in *dum* & *di*, וּ iterum
 gerundium in *do*; Nec negamus, sæpe
 per hæc commode ejusmodi constructiones
 Latine reddi posse; alias tamen æque bene ut
 nomina vertuntur ex. gr. בָּשׂוּב *in revertendo*,
 vel *in reversione*, לְמוֹת *ad moriendum*, vel *ad*
mortem, כּבּוֹ *cum veniret*, vel *ad, circa ad-*
ventum. Vulgo etiam tres priores כּלל pu-
 tantur extrudere הַ demonstrativum & assu-
 mere

ז) Gen. 1, 2. ibm. 3. 2. Sam. 19, 41. Gen. 4, 12.
 Jef. 19, 9.

u) Gen. 21, 16. ibm. 3, 5. 49, 4.

x) Gen. 1, 14. 29, 26. 19, 11.

y) Gen. 1, 1. 30, 38. 19, 11. 1. Sam. 26, 20.

mere ejus appropriatum punctum, ut legatur ex. gr. **בְּשֵׁמִים** pro **בְּהִשְׁמִים**; Id vero non concedimus, inveniuntur enim 1) loca, in quibus, הַ manet, etiam his præfixis, ut **כְּהַחֲכָם** 2) **לְהַגְרִים** a) **בְּהַרְרִי** b) & sæpius. 2) observatur punctatio ista הַ demonstrativi interdum, ubi ordinarie locum habere nequit, confitente Wasmuth l. c. p. 54. De singulis his particulis vid. pl. in syntaxi.

CAP. IV. DE VERBO.

§. 51.

Nomen actiones vel passiones exprimens *verbum* vocatur (§. 28.) estque *primitivum*, si duabus constat consonis & vocali longa, *derivatum*, si pluribus cfr. §. 31-34.

NOT: Verba a nominibus non discerni posse, nisi quatenus actiones & passiones respiciunt, ipsa docet experientia. Sic ex. gr. **סָק** & **מָת** sunt nomina, quæ latine verti possunt *hostis*, *homo*, & eadem quoque verba fieri possunt ut **קָמוּ**, **מָתוּ** *insurrexerunt*, vel *hostiliter egerunt*, *mortui sunt*. Infinitivus, & participium, de quibus infra, præfixa & affixa admittunt more nominum vid. cl. CARPOV l. c. p. 8. & sequ. ut adeo sine relationibus agendi & patiendi naturam nominum

C 4

perfe-

2) Eccles. 8, 1.

a) Ezech. 47, 22.

b) Nehem. 9, 17.

perfecte repræsentent. Idem de radicibus trilateris מלח, חטא &c. dicendum est, quæ alioquin sunt pura nomina, licet in præterito interdum occurrant.

§. 52.

Verba in quinque commode dividuntur classes, quarum primam constituunt.

SEMINA (§. pr.) ut גל, קם. Hæc sequuntur

II. GEMINATA VERBA, sic dicta, quia unam alteramue feminis literam geminant, ut בבל, בלל a fem. בל.

III. VERBA CAVA, quæ literis feminalibus literam interponunt ut געש, קום, ציע, מנס. Conf. §. 34. n.

IV. PRÆFORMATA, quæ literam diversam ab utraque feminali primitivo præponunt, ut ארם a רם.

V. AFFORMATA, quæ contra literam diversam, femini a fine addunt ut ערה & ערן ab ער.

Hæ quatuor posteriores generali nomine *radices*, seu *verba trilatera* vocantur.

NOT. Putat max. Ven. LOESCHERUS, dari verba feminibus simpliciora, (*embryones* illi dicuntur) quæ abjectis præformatis & affirmatis servilibus, unicam retinent literam, ut תט, נט & similia, veteribus Grammaticis *dupliciter imperfecta* nominata. At litera, quam præforma-

formatam censet, est prima feminalis ut י in
 femine : י, c) quod nudum occurrit. Sic
 etiam טנ d) significationem habet præteriti.
 טל-טט e) verti debet: ne *declinans sis*, sive
ne declina; est enim imperativus.

§. 53.

SEMEN generalissimam habet notionem, vid.
 LOESCH. *de caus. L. H.* p. 367. ut טג tegere.
 VERBA GEMINATA significationem sui feminis
 geminant ut טכט multis modis, vel copiose te-
 gere. CAVA habent respectum ad interiora,
 sic גל est simpliciter volvere. גיר ex intima
 letitia se commovere. PRÆFORMATA impor-
 tant actum ex significatione feminis conse-
 quentem, ut בל est confusum quid, נבל ejus
 consequens, ut *nauci*, vel *stultum esse*. AF-
 FORMATA etiam consequens ex significatione
 feminis important, sed hoc cum discrimine,
 ut ideæ accessorix, femini antea cognito, su-
 peraddantur ex. gr. טה multitudo, תמן mul-
 titudinem propagare. Plura exempla vide ap.
 LOESCH. l. c.

§. 54.

Præter femina & radices trilateras, quarum
 varias classes (§. pr.) exposuimus, dantur etiam
 in Hebraismo verba quadrilatera, quæ ab illis
 sex oriuntur modis, nim. Imo) Eodem femine
 C 5 dupli-

c) Hof. 6, 1.

d) Ibm. 11, 4.

e) Prov. 4, 5.

duplicato ut שׁעשׁע oblectavit *f*). 2do) Duobus diversis feminibus conjunctis, ut כרסם *suffodere g*) a כר *fodere* & סם *sutinere*. 3tio) Radici præposita litera, ut אֶזְנַח a זנח *h*). 4to) ו vel י cholemato, vel schurechato inter secundam & tertiam radicalem posito, ut a שׁמר *custodire* fit שׁמור *custoditus est*, quæ forma alias *participium pabul* vocatur, de quo infra. 5to) Interposito ו vel י, rarissime alia litera, inter primam & secundam radicalem, ut a שׁפט *judicavit* שׁפוט, ab ערם *nudus fuit* עירם, & denique 6to) litera a fine adposita, sive radix fuerit præformata, cava, vel afformata, ut a נוס *fugere* fit נוסה.

NOT. Hæc verba omnia plus involvunt quam radices trilateræ, ut adeo nullæ literarum, quæ adduntur in fine, medio, vel initio, otiosæ sint habendæ, quomodo autem ab illis & a se invicem differant, alio loco ex instituto monstrabimus, ne hic justo sumus prolixiores.

§. 55.

Quinquelitera verba etiam obveniunt, quamquam rarissime, a quadrilateris orta; vel præposita litera ut שׁחרחר *i*) *subnigra* a חרחר; vel inserta litera in medio ut ררוש *k*) *inquirere* a רוש; vel denique a fine addita, ut יפּיפּי *l*) *pulcherrimus factus est*, a פּיפּי.

§. 56.

f) Pf. 49, 19.

h) Jef. 19, 6.

k) Efr. 10, 16.

g) ibm. 80, 14.

i) Cant. 1, 6.

l) Pf. 45, 3.

§. 56.

Verbum (§. 28.) requirit, subjectum, quod prout agens, vel patiens consideratur, forma verbi dicitur *Activa*, vel *passiva*.

§. 57.

Semina porro & radices verbales, quas §§. pr. exposuimus, indicant vel Imo) actionem, aut passionem subjecti; vel 2do) quale subjectum sit, & in passivo, quale fiat; vel denique 3tio) statum subjecti relativum, i. e. quale versus aliud se habeat, & in passivo quale ab alio habeatur. Inde M. V. LOESCHERO verba omnia, qua interiorum illorum naturam, in tres distribuuntur classes, & sunt verba ACTUS, QUALITATIS, vel STATUS, quæ ultima interdum statum & actus connexos inferunt.

NOT. Verba *actus* sunt vel actus transitivi, ut **בָּקַר** *visitavit*, vel intransitivi, ut **דָּבַר** *locutus est*, quæ in forma passiva receptionem actionis, ab alio profectæ, denotant, ut **נִבְקַר** *visitatus est*, **דִּבְרַת** *locutus factus est*, sit venia phrasi. Verbum *qualitatis* **נָבַל** *caducus est*, in passivo si obtingeret, foret *caducus factus est*. Verbum status relativi: **מֶלֶךְ** *rex fuit, regnavit*, in passivo: *in hunc statum translatus est*, vel *Rex ab aliis habitus est*. Facilius vero hæc intelliguntur, quam commode Latinis verbis, vel unius linguæ, redduntur.

§. 58.

§. 58.

Conjugationes sunt flexiones vocis verbalis (§. 28.) modum & tempus agendi vel patiendi, nec non subjectum actionis, vel passionis determinantes. Tales hebraismus agnoscit quatuor, quæ singulæ habent formam *activam* & *passivam* (§. 56.) & non solum sono a se invicem differunt, sed etiam significatione.

NOT. Reapse non est nisi unica conjugatio in quatuor classes divisa; Sunt tamen qui sex, octo, vel novem numerant. Quin, alii undecim contendunt, vid. SIMONIS *Introduct. Gram. Crit. in L. H. p. 198.* In hoc vero ut a veteri discedamus tramite non est opus; utrum enim conjugationes, an classes vocentur parvi refert. Singulas peculiari nomine Grammatici insigniunt; prima nim. Activa *Kall* dicitur, Pass. *Niphal*, secunda Act. *Piel*, Pass. *Pyal*, Tertia Act. *Hiphal*, Pass. *Hophal*, vel *Hûphal*, quarta Act. *Hithpaal*, vel *Ethpaal*, Pass. *Hathpaal*, vel *Nithpaal*. Ab antiquo paradi-gmate *Paal* hæc conjugationum nomina sunt desumpta (præter *Kall*, quod ad significationem suæ conjugationis pertinet) & formas illarum, qua vocales, repræsentabunt; quod quamvis raro præstent, justas tamen ob causas, usu recepta retinentur.

§. 59.

Conjugatio PRIMA *activa* simpliciter significat, pro ratione verborum actus, qualitatis, vel

vel status (§. 57.). *Passiva* simplicem patiendi rationem involvit. Sic verbum actus transitivi **בִּיקַר** *visitavit* passivum habet **נִבְקַר** *visitatus est*. Verbum qualitatis **אִמְלָא** *plenum esse*, pass. **נִמְלָא** *plenum fieri*. Verbum status **עֲבַד** *servire*, pass. **נִעְבַד** *in statu servili servitiis coli*, vel potius *in statum servilem redactum esse*.

NOT. Verba quædam formæ passivæ, hujus conjugationis, significationem activam, vel deponentialem Latinorum habere credunt nonnulli, exempla adferentes: **נִשָּׁבַע** *juravit*, **נִשְׁעַן** *incubuit*, **נִלָּחַם** *pugnavit*, **נִקְרַב** *appropinquavit*. At versioibus id debetur, quæ sensum in suis linguis expresserunt, non naturam ipsorum verborum. Allata exempla & similia, vera passiva esse deprehenduntur, si rite considerantur; Sic **נִשָּׁבַע** est vox ritualis & verti debet: *intra septem constitutum esse*. Cfr. Gen. 21. **נִשְׁעַן** proprie est *fultus fuit*; nam qui incumbit fulcitur ab eo, quod subest. **נִלָּחַם** proprie loquendo est *consumtus fuit*; nam bellum consumit tam victores, quam victos. **נִקְרַב** notat *ahunde promotum appropinquare*. Et sic cum reliquis.

§. 60.

Conjugatio SECUNDA activa actionem facit prægnantem, actum actui imponit, & exercitium actus, qualitatis, vel status dat. Actus itaque verbi transitivi primæ conjugationis augetur

getur in secunda, ut ררף est simpliciter *persequi* ררף est *studiose persequi*. Actus intransitivi primæ, exercitium indicatur in hac, ut רקר *saliit*, רקר *exercuit se saliendo*, vel *vicibus iteratis saliit*. Verba qualitatis in hac conj. traducuntur in actum ut ישר *rectus fuit* ישר *opere rectus fuit*, i. e. *rite direxit*. Et denique verborum status hic innuitur exercitium, ut שכן *habitavit*, שכן *continuo habitavit*, vel *rectius*, *barbare* si loqui licet; *exercuit habitationem*. Passiva recipit, vel patitur id, quod fit in activa. Sic si activum fuerit transitivum; passivum notat *actionem studiose peractam pati*; si fuerit intransitivum, *pati ut actus iste intensive exerceatur*; Si activum qualitatis fuerit, *pati qualitatem in exercitium venire*; sin status, *pati, ut exerceatur idem status*.

§. 61.

Conjugatio TERTIA activa actum tam transitivum, quam intransitivum jam factos, vel faciendos declarat & manifestat, item subjectum qualitatem, aut statum recepisse, vel recepturum esse. Sic verbum actus transitivi ישכח ^{m)} qua sensum optime vertitur: *declaravit, omnia ad expeditionem matutinam faciendam peracta esse*. Verbum actus intransitivi להאיר ⁿ⁾ *ad manifestandam lucem &c.* Verba qualitatis, ut ילבינו ^{o)} *ma-*
nife-

m) Gen. 19, 27.

n) ibim. 1, 15.

o) Esai. 1, 18.

nifestum erit (peccata) instar nivis albescere. Cfr. Reverendiff. Episc. D. ENGSTRÖM in *Hebraism. Rest.* p. 101, in not. Verba status ut *הִאֲמִין p)* declaravit, se credere &c. Passiva notat recipere, quæ in activo fiunt. Sic verba actus transitivi ut *הִפְקֵר q)* visitationem jam declaratam recipere (Jerusalem) coacta est. Actus intransitivi ex. gr. *הִנְחֵלְתִי r)* hereditate possidere (menses vanitatum) declaratus sum, vel hereditatis declaratae loco, recipere coactus sum. Qualitatis ut *הִיחֵל s)* initium, vel ut alii volunt, profanatio palam ostensa manifestata est. Verba denique status, ut *הִמְלִךְ t)* Rex declaratus est.

NOT. Dicit alias cl. LOESCHER l.c. p. 386. & 387. significationem hujus conjugationis esse *facere, ut fiat, ut adsit, ut geratur, ut pre-
sto sit.* Monet etiam, in omni verbo Hiphil tria contineri & mente concipi debere, nim. est Imo) remote agens, seu qui facit, ut quid fiat, 2do) proxime agens, seu subjectum actus, qualitatis, vel status, 3tio) effectus; In Haphal vero quatuor, nim. Imo) qui remote facit, ut quis patitur, 2do) qui proxime facit, 3tio) qui proxime patitur, & denique 4to) qui remote patitur occasione patientis prioris.

§. 62.

p) Gen. 15, 6.

q) Jer. 6, 6.

r) Job. 7, 3.

s) Gen. 4, 26.

t) Dan. 9, 1.

§. 62.

Conjugatio QUARTA *activa* est reflexiva, quæ denotat subjectum a se ipso, vel intra se ipsum affici. Sic in verbis actus transitivi, vel intransitivi actum versus se ipsum dirigit v. gr. *התענה* se ipsum afflixit curis gravioribus, *התפלל* intra se ipsum oravit. In verbis qualitatis tale est, vel fit intuitu sui ipsius, animo & intensione adhibita summa, ut *התקדש* u) omni nisu in vobismet ipsis sanctitatem promovebitis. In verbis status significat ad talem se statum disponere, ut *התאבל* x) dispone te ad statum lugentium. *Passiva* significat pati, ut quid reflexe fiat, ut actus, qualitas, vel status respectu nostri nobis conferatur v. gr. *התפקרו* y) passi sunt, se numerari. *הטמאה* z) passa est se pollui vel recepit pollutionem, sibi consentienti illatam. Vide *Diss. cl. M. ER. SCHERDIN de signif. Conj. & temp. Hebr.* hic nuper hab.

§. 63.

Expositis significationibus conjugationum, ad tempora (§. 58.) jam veniamus, quæ quinque Grammatici statuunt, nim *Præteritum*, *Futurum*, *Imperativum*, *Infinitivum* & *Participium*.

§. 64.

PRÆTERITUM actum, qualitatem, vel statum, quem verbum ipsius designat (§. 57.) in re ipsa ponit;

u) Lev. 11, 44.

y) Num. 1, 47.

x) 2. Sam. 14, 2.

z) Deut. 24, 4.

ponit; non demum efficiendum esse, sed re-
vera dari, indicat. Unde in verbis actus
transitivi, vel intransitivi optime per præteri-
tum latine redditur. (actio enim non prius re
ipsa & complete datur, quam ubi absoluta est).
In verbis vero qualitatis & status per præteri-
tum vel præsens verti potest, prout circum-
stantiæ monstraverint, ex. gr. הִמְּוֵן (est ver-
bum qualitatis) Latine: *Similis fuit*, vel *si-
milis est*.

§. 65.

FUTURUM Hebræis notat tendere ad $\tau\acute{o}$ *fie-
ri*, *futurum esse*, quatenus in subjecti facul-
tate est constitutum. Vide fufius de hoc dif-
ferentem LOESCHER. l. c. p. 398. nec non Rev.
Episc. D. ENGESTR. L. Hebr. Rest. p. 105
& seq.

§. 66.

IMPERATIVUS indicat impulsione ad
agendum, vel patiendum, non imperando
solum, sed & rogando, excitando & ad-
monendo.

§. 67.

INFINITIVUS importat actionem, vel pas-
sionem in abstracto & more nominum præfi-
xa & suffixa admittit. Et tum per gerundia,
supina & nomina verbalia Latinorum verti
potest, prout circumstantiæ tulerint. cfr. §. 50. n.

§. 68.

PARTICIPIA significant in concreto, sed si-
ne subjecto specialius determinato. Horum
D quæ-

quædam notant concretum agens, in statu, aut qualitate constitutum (§. 57.), & vocantur *Benoni*, seu *præsentia*, ut $\text{בָּקֵר} \text{visitans}$; alia concretum patiens cum statu durante & *Paul* vocantur, seu *præterita*, ut $\text{בָּקֵר} \text{visitatus}$.

NOT. Hæc posteriora non solum declinari possunt in singularem & pluralem more nominum adjectivorum (§. 37, 40) nec non præfixa & suffixa admittere ut participium *Benoni*, sed etiam conjugari ut verba, & pertinent ad quadrilitera (§. 54, num. 4). Exempla infra suo loco adducemus.

§. 69.

Tempora jam exposita inter se non permutantur. Exempla quidem in medium referuntur, in quibus Grammatici contendunt α) secundam & tertiam personam futuri pro imperativo poni, ut Exod. 20, 9. at ibi & in reliquis, ubicunque occurrunt, potior est ratio futuri. β) Futurum pro præsentis ut $\text{בָּקֵר} \text{visitans}$ Ps. 1, 2. ubi tamen rectius obtinet significatus futuri (§. 65.) expositus, ut notet: *hominem tendentem ad jugiter meditandum*. γ) Imperativus loco futuri poni in dicto Prov. 4, 4. falso statuitur, quod rectius his verbis explicat LOESCHER. l. c. p. 434. *Sequere impulsus meum ad præceptorum meorum præstationem, quod si facies, eodem modo imperabo vitæ & felicitati, ut tibi præsto sint; dicam vive & feli-*

feliciter age. §) Futurum adhiberi pro præterito in voce אָעֲלֶה *Iud. 2, 1.* negatur; est enim participium verbi quadrilateri (§ 54, num. 3), estque sensus: *educens fui vos ex terra Ægypti &c.* & sic in reliquis.

§. 70.

Particulæ quoque אָ *tunc* & וְ אָ, *ast &c.* significationes temporum mutare creduntur; illud nim. futurum in præteritum v. gr. אָ יָשַׁר *tunc cecinit* (Moses) *Exod. 15, 1.* At nihil obstat, quo minus significatio futuri retineatur; Moses enim tendebat ad cantum, antequam cecinerit actu, ut adeo illi res futura esset, nobis autem peracta, ideoque per præteritum Latinorum reddi possit. Ad וְ quod attinet, miram habere naturam perhibetur & convertere significationem præteriti in futuri & versa vice, unde *vav conversivum* appellatur. Illo in casu ut plurimum subscriptum habet (:), vel וְ ante אָ, in hoc vero (-) vel (ֶ). Indolem vero ejus sequentem in modum explicatam dedit LOESCHER l. c. p. 422. *Illud tempus, cui præponitur וְ, conjunctim אָ actu copulato cum eo, in quod converti dicitur, est accipiendum (natura enim אָ וְ conversivi perpetua est copulare) h. e. factum esse, nunc fieri אָ futurum esse; ad quod vero tempus præcipue respiciendum sit, ex nexu sermonis colligi debet. ex. gr. אָ שָׁמַר notat custodit, custodit impræsens & custodiet actu copulato ac*

sine interruptione continuato - - *Consimiliter* *וַיַּעַשׂ* Gen. 1, 7. *significat*, Deum fecisse cœlum, facere illud & facturum esse, quantum creationis indoles permittit, nempe conservando quod factum est actu non interciso. Unde mox infra credit, *vav* illud conversivum potius dicendum esse *continuativum*, cum actum retro, vel post continuet. Sed de hoc alio loco plura.

§. 71.

Actiones & passiones requirunt subjecta (§. 56). Hæc Grammaticis personæ vocata certis characteribus indicantur. Re, vel actione data, in ejus causam efficientem, vel personam, cujus est res vel actus, inquiremus. Hinc, in *præterito* (§. 64.) characteres personales ad finem verbi ponuntur secundum hoc paradigma:

PLURAL.	SINGUL.	
d) <i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> C.]	- M.]	} III.
	a) <i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> F.]	
<i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> M.]	<i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> M.]	} II.
	b) <i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> F.]	
<i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> F.]	c) <i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> F.]	} I.
<i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> C.]	<i>וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ, וַיַּעַשׂוּ</i> C.]	
		NOT.

- a) Gen. 38, 24. Ezech. 31, 5.
- b) Gen. 6, 14. Pl. 80, 16. Ies. 9, 3.
- c) Ier. 3, 4. 22, 23. d) Deut. 8, 3.
- Iof. 10, 24. Esr. 10, 44. Deut. 21, 7.
- Esth. 9, 27.

NOT. Cum verba sint nomina ad actiones, vel passiones relata (§. 51.) & nominativus in nominibus sit tertia persona verbi, ulteriori caractere in præterito hæc non indiget, sed tantummodo, more nominum adjectivorum (§. 37.) femininum format addito ה, ת, vel rarius נ, ut in paradigmate vides.

§. 72.

Imperativus characteres personales etiam in fine positos habet, quia actio, vel passio imperative pronuncianda prius in mente proferentis erit, quam ad alium referri possit. Eosdem appositum schema monstrat:

PLURAL.

SINGULAR.

f) , , י M.]	M.]	II. P.
g) , , נַה , נַה F.]	e) ! , י F.]	

NOT. Prima persona se ipsam ex interiori motu ad agendum excitat, ideoque externo sermone idem ut faciat est supervacaneum. Secunda mascul. singul. est ipsum semen, vel radix sine peculiaribus additis characteribus, cujus formas infra, ad singulas conjugationes indicabimus.

§. 73.

Futurum characteres personales verbo præponit; nam antequam ipsa actio dari poterit, erit causa proxima adhibenda, quae futu-

D 3 ram

e) Ies. 16, 3, 4. f) Iob 6, 29. 33, 21.

g) Gen. 30, 139. 49, 26.

ram actionem in actum traducat. Ad secundam vero fem. singul. nec non secund. & tertiam plural. utriusque generis, præter propria præformata s. indicia person. habet etiam affirmata Imperativi (§. pr.) exhibita, unde probabile videtur illum quoque antiquis temporibus ad tertiam personam fuisse relatum. Sunt isti characteres futuri sequentes:

PLURAL.	SINGUL.
נ C.]	א C.] I. P.
&c. ו - ת M.]	ב) ת, תי M.] II.
נה - ת F.]	י) וי? vel י? - ת F.]
י - י M.]	י M.] III.
(§. pr.) &c. נת - ת F.]	ת F.]

Quænam vero puncta hæc literæ præformativæ requirant, vide infra itidem ad singulas conjug.

NOT. In hisce paradigmatis etiam differentiam generis masc. & fem, observavimus; sciendum alias, cum generibus verborum comparatum esse ut cum nominum & pronominum (§. 37. n. 1. β. §. 74, n. 3.) Sic ex. gr. in לקח מהם קללה accipietur ab illis maledictio k) occurrit verbum masculinum constructum cum nomine קללה, quod esset femininum, cum terminetur in ה fervile. Nec non י קרא אשה l) vocabitur (ille) femina l), verb.

b) Exod. 25, 31.

i) Ruth. 2, 8.

k) Ier. 29, 22.

l) Gen. 2, 23.

verb. masc. loco **תקרא**. Et plura ejusmodi alia passim obveniunt. Cfr. supra (§. 47, n. 3.) cit. Dissertat. M. V. D. MICHAELIS. Nihilominus tamen minus hebræa scripturo probe observari debet canon (§. 37. n. 1.) allatus.

§. 74.

Infinitivus actionem, vel passionem in abstracto innuit (§. 67.) adeoque nullas admittit personas. *Participium* semper est tertiæ personæ ut nomen; nisi conjugetur. Cfr. §. 68. n.

§. 75.

Exhibitis sic conjugationum & temporum significationibus una cum horum præformatis & affirmatis characteristicis personalibus, reliquum est, ut characteres singularum conjugationum, quoad verborum classes (§§. 52-55.) expositas, indicemus.

§. 76.

CONIUGATIO I. SEMINUM.

Indicium hujus conjugationis per utramque formam (§. 56.), per omnia item tempora & personas, est vocalis per se longa (§. 13. n. 2.), vel Schva sub prima litera feminali.

ACTIVUM, alias dictum KAL.

PRÆTERITUM conjugatur addendo affirmativas personales (§. 71.) exhibitas ut **קם** surrexit, **קמה** surrexit illa, **קמו** surrexerunt. **מת** mortuus est **מתו** mortui sunt & sic porro.

IMPERATIVUS eodem modo feminibus apponit affirmativas personales (§. 72.) ut תָּזַד *da*, תָּנִי *da* fem. תָּנִי *date* &c. Interdum dagefata est secunda feminalis ut רָנִי *gaude m*).

FUTURUM femini præponit characteres personales (§. 73.) ad finem vero ponit in secunda fem. fing. & secund. & tert. plur. affirmativa Imperativi ut תֵּלֵךְ, תֵּלְכִי, תֵּלְכֵי &c.

NOT. Præformativæ futuri sub se habent vocalem longam (ִ) vel (ֵ), aut quamlibet brevium (exceptis (-) & (ֶ)) sine sequente dagefch. Interdum etiam apparet (:) ut יִתְּנֶה *signabit n*).

INFINITIVUS ipsum semen ostendit abstracte consideratum ut תֵּת *dare*, vid. supra §. 67.

PARTICIPIIUM flectitur more nominum in numerum singularem & pluralem ut מֵת *mortuus* מֵתִים *mortui*.

§. 77.

PASSIVUM, seu NIPHAL.

PRÆTERITUM cognoscitur ex præformato ך cum vocali brevi, sequente, vel non sequente dagefch, vel ה cum vocali brevi, quod semper post se in prima feminali habet dagefch, ex. gr. נִצַּל, vel הִבַּל *volvitur*.

NOT. In præterito sæpius usurpatur præformatum ך. Sin vero hoc ך acceperit vocalem longam, ex feminibus fiunt verba trilatera, ex.

m) Esai. 54, 1.

n) 1 Sam. 21, 14.

ex. gr. a **קל קל**, & horum in prima activa conditionem subeunt.

IMPERATIVUS interdum est similis præterito; sæpissime vero habet præformatum **ה** sequente dageſch, ut **הָהָהָ** *volutus* esto. FUTURUM non discrepat ab imperativo, nisi quod loco **ה** assumit suas præformativas cum vocali brevi & sequente dageſch in prima feminali ut **תָהָהָ**.

NOT. Hæc tria tempora rite conjugantur dum addis affirmata & præformata §§. 71-73.

INFINITIVUS convenit cum secunda masc. singul. imperativi.

NOT. Circa futurum, imperativum & infinitivum statuunt Grammatici, dageſch ex prima feminali exclusum compensari per vocalem longam sub præformata, ut ex. gr. **אָהָהָ** esset loco **אָהָהָ**; At cum **ה** non sit indageſabile (§. 21. n. 2.) haud admittenda est ista vocalium mutatio, neque allatum exemplum est, passiv. sed fut. Activum Imæ Conj. de qua nuper, & verti debet, quoad sensum: *visio ero*, vel Latine: *apparebo*. Qua Imperativum & Infinitivum ex infra dicendis res erit clara.

PARTICIPIVM ubi obvenit, eandem cum tert. perf. masc. præteriti habet formam & flectitur in numeros more nominum.

§. 78.

CONIUGATIO II. SEMINUM.

Character ejus per utramque formam, per omnia tempora & personas, est vocalis brevis, quæcunque sit, ad primam feminalem.

ACTIVUM s. PIEL.

PRÆTERITUM conjugatur addendo characteristicas personales. Interdum dagesch in secunda fem. apparet, ut ad Imam Conj. Act. dictum est. Eodem modo procedunt IMPERATIVUS, FUTURUM & INFINITIVUS vid. §. 76.

NOT. Obveniunt interdum femina cum () sub Ima, quæ Latinis passive exprimuntur, ut אָרָו o), sed rectius quò ad sensum vertuntur ut activ. verb. status (§. 57.) *visio sunt* i. e. *apparent*.

PARTICIPIUM ad formam præteriti incedit. Interdum femini præponit בְּ cum Schva, ut בְּמַגְלִי .

§. 79.

PASSIVUM s. PYAL.

Singula, quæ de prima conjugatione passiva (§. 77.) dicta sunt, etiam hic valent; sola igitur differentia consistit in vocali brevi ad primam literam feminalem.

NOT. Obveniunt etiam hic formæ, quæ exclusum dagesch compensare dicuntur per vocalem

a) Job. 33, 21.

lem longam. ut אָחַל p) & יָרַף q), sed eodem cum illis comparatum est modo ut supra (§. 77.) diximus, observata tantum intensiva significatione, qua hæc gaudet conjugatio, secund. §. 60. Allata exempla verti possunt: *profanatio ero*, (quod eundem gignit sensum ac si dicere velles *pro fanabor*) *mollescet*, idem ac *emollietur*.

§. 80.

CONIUGATIO III. SEMINUM.

ACTIVUM ꝛ HIPHIL.

Hæc conjugatio pro diversitate temporum diversos assumit characteres; habet enim PRÆTERITUM præformatum ה non sequente dagešch, ut הָגַל , הִגְלוּ , & interdum (י) insertum inter primam & secundam feminalem, ut הִקִּימִי , quod in reliquis etiam temporibus obvenit.

NOT. Hoc ה omnes sub se habere potest vocales, cum longas, tum breves, excepto (י).

IMPERATIVUS eandem habet formam cum tert. pers. præter. si vero אָ ה subscribitur vocalis per se longa; (י) frequentius in hoc adhibetur ut הִקִּימִי , cum in præterito (י) sæpius conspicitur.

FUTURUM sub omnibus præformatis habet vocalem brevem (-), quæ futuri huius conjugationis propria est & nunquam in hoc tem-

p) Ezech. 22, 26. q) Deut. 20, 3.

tempore reliquarum occurrit. Sic אָחַל, יָחַל *r*) manifestam faciam, faciet, profanationem.

NOT. Hæc tempora conjugantur additis præformativis & affirmatis, ut supra dictum.

INFINITIVUS similis est imperativo, cui (..) & (..) sub præformativa promiscue quondam adhibita fuerunt, ut הִרְקֵם *s*) contere.

PARTICIPIUM femini præponit מַּ vel cum adscriptis vocalibus brevibus ut מְגַל, pl. מוֹרִים *t*) מוֹרִים *u*) (ex feminibus וֹר & וֹר), vel vocali longa ut מִפֶּר *x*) מִרְעַע *y*). Nunquam vero cum schya (ut in secunda conj. act.) aut (..).

NOT. Ex hac tertia conjugatione feminum interdum radices trilateræ oriri conspiciuntur, ex. gr. ex femine פָּה conjugato fit הִפֵּה, quod jam ut radix trilatera consideratur, & in prima conj. passiva נִהַפֵּה audit *converti* cujus tertia conjugatio, si obveniret, foret formæ נִהַפֵּה.

§. 81.

PASSIVUM f. HYPHAL.

PRÆTERITUM itidem habet præformatum הִ, sed cum subscripta vocali brevi (..), quæ hujus conjugationis est propria, ut הִפֵּר.

Hoc,

r) Ezech. 39, 7. Num. 30, 3. *s*) 2. Par. 34, 7.

t) 1. Sam. 31, 3.

u) 1. Par. 29, 13.

x) Esai. 44, 25.

y) ibm. 9, 16.

Hoc, & reliqua tempora omnia conjugantur, ut supra dictum, modo observetur, vocalem () sub omnibus præformatis esse ponendam. Sic occurrit FUTURUM תִּבְרַח (z), nec non PARTICIPIUM מִבְרַח (a).

NOT. Litera י intra semen positum ut in הַיְיָחָה b) rarissime hic obvenit.

§. 82.

CONIUGATIO IV SEMINUM.

ACTIVUM s. HITHPAEL.

PRÆTERITUM cognoscitur a syllaba הַת femini præposita, ut הִתְחַל, הִתְבַּר &c.

FUTURUM semini præponit literam ת & huic iterum characteres personales (§. 73.) qui hic sub se habent vocalem brevem (), vel (.), illam sub prima, hanc sub reliquis personis, ut תִּתְחַל, תִּתְבַּר &c.

IMPERATIVUS & INFINITIVUS cum tert. perf. masc. præteriti eandem servant formam.

PARTICIPIUM, ubi obvenit semini præponit syllabam מַת.

NOT. I. Ubi semen incipit a ש, vel ס fit transpositio literæ characteristicæ ת cum prima illa feminali ut תִּשְׁתַּע *obstupesces* c) pro תִּשְׁשַׁע; Si vero incipit a צ, illud transponitur cum ש. Unde patet, literam istam priscis

z) Ierem. 33, 21.

b) Zach. 5, 11.

a) 2. Sam. 23, 6.

c) Esai. 41, 10.

priscis temporibus etiam characteristicam hujus conjugationis fuisse.

II. Exemplum formæ passivæ quartæ conjugationis, qua femina, non observatum est. Ex analogia autem formæ tertie conjug. pass. facile constare potest, qualem femina heic formam haberent.

§. 83.

His absolutæ sunt conjugationes biliterorum, vel feminum; cum vero in lexicis, quæ habemus, nulla inventiantur femina, sed voces omnes ad radices triliteras per regulas anomaliarum redactæ sint; coronid's loco methodum brevissimam trademus, secundum hypotheses veterum grammaticorum radices vocum investigandi. Absolvitur sequentibus fere regulis:

I.

Abjectis literis servilibus vocis, i. e. in nominibus quæ formant genus & numerum (§§. 37. & 40.), in verbis, præformati & affirmati (§§. 73, 71, 72.) quo etiam pertinent literæ characteristicæ conjugationum, ad illarum singulas expositæ, ut & participiorum, nec non præfixis & suffixis (§§. 50. & 47.) cum punctis suis, (quænam harum adsint versio monstrabit) si tres supersunt literæ, ipsam habes radicem.

II. His

II.

His autem omnibus abjectis, si binæ tantum literæ radicales (femen) remanent; desiderari perhibetur prima radicalis נ vel י, secunda ו, vel secunda similis tertiæ, aut tertia ה, נ, vel ת. Videndum, igitur an prima residuarum sit notata puncto dagefch, quo in casu addenda est α) prima radicalis נ, ut נגש נ *appropinquabo*, rad. נגש, ה גר תם *annunciastis* rad. נגר. vel β) prima י in duodecim hisce feminibus נח, סר, צב, צג, צע, גע, צק, צר, צת, קף, קץ, שר. vel γ) ל in unico קח ut קחני *surrripies eum*, rad. לקח. Raro designat mediam ו, vel secundam esse geminandam ut קם ה *constitutus est*. rad. קים. Observandum tamen dagefch characteristicum Conj. Niphal & Pyal (§§. 77, 79.) nec non *lene* lit. בגרכפת hoc in negotio non valere.

III.

Si secunda ex binis habet dagefch, illa est α) geminanda ut טכ ו, rad. סככ. β) Raro primam inter & secundam ponendum est נ, ut נאפי *in ira mea* rad. אנף.

IV.

Cum neutra residuarum est dageffata, ultima radicalis est ה, ut ת גל י *reteges* r. גלה. Interdum tamen desideratur media similis tertiæ ut סכ r. סככ. vel etiam media ו, ut קם r. קים. Sin affirmativa habuerit dagefch ultima radical. est נ, vel ת.

V. Ubi,

V.

Ubi, abjectis præformatis, prima radicalis videtur ו, substituendum est י, ut ילר r. הילר. Abjectis afformatis, si tertia est י, vel ת, ante ה femininum præteriti, substituitur ה ut גלתה, גלתה r. גלה. In radicibus cav- vis י media radicalis habetur ו ut לון perno- cta r. לון.

VI.

Si præformata sub se habet (..) secunda radicalis est ו ut קמנה r. קום, vel secunda geminanda ut סבב r. סבב. Sic etiam si ha- bet (..) quo in casu etiam prima radicalis esse potest י, ut ירע noscet, sin vero præforma- ta habuerit ו vel ו, semper prima radicalis ha- batur י, ut הוליר, הוליר rad. ילר.

VII.

Sin, abjectis servilibus, unica tantum lite- ra radicalis (embryo, vid. §. 52, n. 1.) su- perstes fuerit, in fine ponetur ה & ab initio נ ut ויך & percussit, r. נכה. Attamen si præ- formata sub se habuerit (..), iterum prima radicalis habetur (י).

Specialiores circa hoc negotiam tradere re- gulas superfedemus; etenim antea data præ- cepta callenti investigatio radicum non mul- tum creabit molestiæ.

De verbis trilateris.

Conjugationes feminum sequuntur trilaterorum, secundum ordinem (§. 52.) propositum. In antecessum vero de singulis sequentia sunt annotanda:

I. *Verba geminantia* primam radicalem ut כָּבַל, רָרָה d) שָׁשָׁה e) admodum pauca inveniuntur in prærito primæ Conj. act. sed quamplurima restitui possunt ex reliquis temporibus & conjugationibus, quæ a conj. pass. feminum (§. 77. & 79.) sollicite sunt distinguenda, quod optime fiet sensum & contextum consulendo. Si vero hæc verba in dagellatis conjugationibus obvenerint, ad morem aliorum trilaterorum incedunt, ut אָרָרָה f).

II. *Verba cava* sunt vel dissyllaba ut נָאֵל, vel monosyllaba ut קָאָם, מוֹת. Illa flectuntur ut reliqua trilatera, hæc vero flexionem feminum sequuntur & nunquam extra secundam conjugationem vagantur, cum illa etiam in prima obvenire possunt.

II. *Præformata & Afformata* alia sæpe occurrunt, quorum regularis forma non solum est פָּקַר cum vocali (-) sub secunda radicali; (vocalis

d) Pf. 42, 5,

e) Ezech. 45, 13.

f) Esai. 38, 15.

lis Imæ radical. pro variatione conjugationum variat) nam etiam reliquæ fere omnes in singulis conjugationibus sat frequentes occurrunt, ut אָהַב, יָרָא vel יָרָא (g) יָכַל (h) שָׁפַט (i) יָרַשׁ & plures ejusmodi, quas vid. ap. Wasmuth. H. R. p. 83

IV. Hæ formæ singulæ rite conjugantur, additis characteristicis personalibus, (§§. 71, 72 & 73.), ut supra dictum est. Nullæ autem vocales breves in Schva mutantur, nec brevis in longam, aut vicissim. Solæ vocales longæ in Schva quandoque corripiuntur. Sic חִפְצָה יָכַל non est ex forma יָכַל, sed חִפְצָה יָכַל non ex חִפְצָה, sed חִפְצָה & sic in reliquis.

§. 82.

CONIUGATIO I. TRILITERORUM.

Character hujus conjugationis per utramque formam, per omnia tempora & personas est vocalis longa, vel Schva, sive simplex, sive compositum, sub prima radicali, quemadmodum in hac conj. fem. (§. 76).

KAL.

PRÆTERITUM varias habet formas, Cfr. §. pr. n. 3.

IMPERATIVI formæ frequentiores sunt שִׁפְטִי, שִׁעַל & עֲשֵׂה. Rarius est similis tert. masc. præter.

FUTU-

g) Jos. 4, 24.

h) Gen. 32, 26.

i) I. Sam. 7, 17.

FUTURUM sub præformatis personalibus quascunque habere potest vocales, exceptis, (-) (ֿ) & (ֿ).

INFINITIVI totidem sunt formæ ac præteriti, (vid. §. pr. n. 3.) sæpius vero occurrunt פִּקֵּר, פִּקֵּר & פִּקֵּר.

PARTICIPIUM quoque easdem ac præteritum habet formas, interdum ׀ præfixum comparet ut מִשְׁרַת (*) qualia tamen potius nomina sunt habenda, de quo vid. infra.

NOT. Vulgo perhibentur etiam verba infinitiva hujus conjugationis dari formæ פִּקֵּר & participia formæ יוֹסֵף *k*), תוֹמִיךָ *l*), nec non אֲבַר, פִּקֵּר &c. Illa vero ad quadrilitera & quinquelitera (§§. 54, 55.) pertinent; hæc sunt nomina trilatera, quæ ad præsens tempus relata participii naturam in lingua Latina exprimunt & rectius conjug. secundæ act. respondent propter vocalem brevem ad primam radical. Flectuntur præterea ut nomina adjectiva, vel sexu distincta addendo ה, vel ת (§. 37.) cum præcedaneis punctis longis, vel brevibus ex. gr. פִּקֵּר, פִּקְרָה & פִּקְרָת.

§. 86.

NIPHAL.

PRÆTERITUM trilatero præponit ׀, vel ה cum vocali brevi, quod posterius semper dagesch post se habet, ut ad prim. pass. fem. Et

E 2

quidem

(*) Num. 11, 82. *k*) Esai. 29, 14. *l*) Pl. 16, 5.

quidem diversæ hic formæ sunt pro diversis
activi formis, ex gr. ם נִחַתְּ m) *obsignatur*,
נִחַתְּ n) *absconditur*.

IMPERATIVI eadem hic est ratio atque in
feminibus, qui tamen ex forma præteriti olim
processit, ut נִקְבְּצִי o) *congregamini*. Sic
occurrit quoque INFINITIVUS ם נִלְחֵם p).

PARTICIPIUM itidem eandem cum præte-
rito habet formam.

NOT. Observandum, hic pariter ac in femini-
bus vocalem longam sub præformativa indi-
care, verba qualitatis, vel status formæ activæ,
ex abstracta radicum significatione facta esse,
ut תֹּאכַלְנָה q) *in consumptione erunt*, i. e.
consumentur.

§. 87.

CONIUGATIO II. TRILITERORUM.

PIEL.

Character est vocalis brevis ad primam ra-
dicalem, quæcunque illa fuerit, (excepto ())
per quam secunda radicalis geminatur, (§. 13,
n. 3.) sæpe dageffata, ut טִטַּם r), interdum
autem sine dagefch ut נִנִּי s).

PRÆ-

m) Esth. 3, 12.
o) Ioel 4, 11.
q) Ier. 24, 2.
s) Ps. 10, 3.

n) Ier. 49, 10.
p) Iud. 11, 25.
r) Gen. 34, 13.

PRÆTERITUM etiam hic varias habere formas deprehenditur ut אָחַר (t) שָׁרַשׁ, רָבַר, אָחַר (u) פָּלַג (x) אָבַר (y) &c.

IMPERATIVUS, FUTURUM & INFINITIVUS eodem modo procedunt, ut in prim. conjug. fem. & trilit. Præformativæ autem futuri hic sæpissime habent subscriptum (:).

PARTICIPIUM hujus conjugationis vulgo putatur radici præponere מ Schvatum, tanquam peculiarem characterem; non raro tamen inveniuntur sine hoc præformato, ut פָּקַר Confr. §. 85. n.

NOT. I. Vox וְאָבַרְךָ, unde forma אָבַר, supra ad præteritum allata, quæ verti solet *perdam*, minus recte a quibusdam putatur futurum esse; est enim participium, quasi diceres. *perdens ero te.*

II. Participia ex præformato מ ad omnes se conjugationes extendunt, licet rarius usu veniant ex prima. At si rite considerantur, ad nomina verbalia potius pertinent; Et formant, si ad viva referuntur objecta, Latinorum nomina in *er*, vel *or*, ut מִשְׁרֵת *minister*, מְבַעֲתֶךָ (z) *perturbator tuus*. Sin vero ad alias res applicantur, qua significationem æquipollent vocibus Latinorum in *ortum*, ut מִזְבֵּחַ (a) *sacrificatorium*, vel *altare*.

E 3

III, Ut

t) Ier. 12, 2.

u) Iud. 5, 28.

x) Pf. 55, 10.

y) Hez. 28, 16.

z) 1. Sam. 16, 15.

a) 2. Reg. 16, 14.

III. Ut in seminibus (§. 77, n. 1.) ita hic etiam obveniunt verba status, vel qualitatis per præfixum ך sine characteristica passivi propria, qua ratione quadrilitera sunt, ex. gr. נְגַאֲלִי *b*). In contaminatione sunt manus vestrae. Quod latine dicitur: *contaminatae sunt.*

§. 88.

P Y A L

Cognoscitur a vocali brevi () sub prima radicali in omnibus temporibus & personis, ut פָּקַד, תִּפְקַד &c. Alias occurrit etiam character passivus ad analogiam prim. conj. pass. (§. 86.) per ך, vel ה cum vocali brevi; quamvis exempla sint rariora ut נִכְפַּר *c*) *expiatur*, הִנְבַּאתִי *d*) *propheta factus sum*, הִנְחַמְתִּי *e*) *consolatus sum.*

TEMPORA singula facillimo negotio conjugantur, additis præformatis & affirmatis.

NOT. Formæ quæ habent () sub prima radicali ab aliis habentur activa verborum status, vel qualitatis, quemadmodum femina formæ תָּ. cfr. §. 87, n. Id vero ut admittatur nulla urget necessitas.

§. 89.

CONIUGATIO III. TRILITERORUM.

HIPHIL.

PRÆTERITUM habet præfixum ה non sequente dageſch, quod omnes sub se admittit
vocales

b) Esai. 59, 3.*c*) Deut. 21, 8.*d*) Hez. 37, 10.*e*) ibm. 5, 13.

vocales, cum longas tum breves, exceptis ()
& (), ut הַרְאָה () הַרְגִּין () הַכְרִית ()
&c. הַעֲלָה () &c.

FUTURUM sub omnibus præformatis habet
vocalem (-) ut יַפְקִיר, יַעֲבֹר, אַעֲלֶה. Tem-
porum quoque reliquorum eadem hic est ratio
ac in tert. conj. act. fem. (§. 80). Sæpe etiam
inter secundam & tertiam radicalem ponitur.
Quod ubi non fit, secunda quamcunque ad-
mittit vocalem, sive longam, sive brevem,
secundum dicta §. 84, n. 3.

NOT. I. Dantur verba, quæ salvo sensu, ex pri-
ma conjugatione quandoque verti possunt,
quamquam revera sunt tertiæ, ut יַעֲשֶׂה, יַעֲלֶה &c.
Nam hoc nisi esset, 1) nulla daretur inter
primam & tertiam, qua ejusmodi verba, diffe-
rentia. 2) Exstant exempla utriusque con-
jugationis, ut אַעֲלֶה & אַעֲלֶה.

II. Prima radicalis ו in hac conjugatione, qua
futurum, non observatur; Etenim verba
תּוֹשֵׁב, תּוֹרֵר & similia, quæ huc referi so-
lent, potius sunt verba actus primæ conj. &
verti debent non *descendere facies*, sed *detru-
des, collocabis*, & pari modo reliqua. Adde
quod obvenit vox הַוֹצֵא (), unde futurum,
si quod esset in usu, foret הַוֹצֵא.

E 4

§. 90.

f) Ier. 44, 8.

g) Ibm. 50, 34.

h) Gen. 41, 28.

z) Hab. 1, 15.

k) Gen. 7, 17.

§. 90.

HAPHAL, vel HYPHAL.

Per singula tempora & personas habet vocalem longam ($\bar{\quad}$), vel brevem (\quad) sub præformato ה & reliquis, ut הַפְּקֵר, הַשְּׁלֵךְ. Si vero verbum fuerit primæ radicalis ו, habet ו, ut הוֹצֵאתָ *l*), sin primæ ו, adest ו ut in participio præformato מִיֵּסֵךְ *m*). Interdum etiam dagesch conspicitur in secunda radicali ut הוֹפֵךְ *n*).

§. 91.

CONIUGATIO IV. TRILITERORVM.

HITHPAEL, vel ETHPAAL

Habet non solum characterem ad quartam conjugationem act. fem. (§. 82.) allatum, verum etiam הִתְּ, quamvis raro hic occurrat, ut הִתְּחַבֵּר *o*) *conjunxit se*. Alias idem hic observandum, quod in feminibus de transpositione ultimæ literæ characteristicae cum prima radicali, si hæc fuerit una ex sibilis. vid. §. 82. n.

NOT. Quæ verba in præterito habent characterem הִתְּ, in forma futuri nunquam in bibliis inveniuntur.

§. 92.

l) Hez. 38, 8.*n*) Pf. 102, 4.*m*) 2. Reg. 16, 18.*o*) 2. Chron. 20, 35.

§. 92.
 HATHPAEL, HITHPAEL, vel
 NITHPAEL.

PRÆTERITUM habet characteres הַת & חַת easdemque in FUTURO, mutatis mutandis, ut supra (§. 82.) ad hanc conjugationem diximus. Raro autem hujus formæ verba occurrunt, ut הִתְפַּקְרוּ p) *passi sunt se numerari*, הִטְמְאָה q) *passa est se pollui*, in quo absentia unius ט indicatur per dagešch, ideo compensativum vocandum. Rarissime obvenit character נַת ut in נִשְׁתַּוָּה r). Verba vero hunc characterem habentia in præterito, itidem in futuro nunquam occurrunt.

NOT. Formam הִתְפַּקְרוּ retinuit Reverendiss. D. D. & Episc. ENGSTRÖM, cum () adhibeat sub littera ה ad modum tertiæ conjugationis passivæ; liberum præterea relinquit cuique, ad tertiam ne, an quartam conj. passivam referat vocem הִטְמְאָה supra allatam, quippe cum rationes ab utraque sint parte. Ipse tamen ad tertiam potius pertinere censet. Vid. Ling. Hebr. Rest. p. 146. in not. coll. cum. pag. præc. itid. in not.

§. 93.
 Verba *quadrilitera* & *quinguelitera*, quorum formationem §§. 54. & 55. exposuimus, sine ulla difficultate, non aliter ac femina & trilitera

p) Num. 1, 47.

q) Deut. 24, 4.

r) Prov. 27, 15.

trilitera conjugantur, dum addis characteri-
 sticas temporum & personarum affirmatas
 (§6. 71, 72.) & præformatas (§. 73.) nec non
 observas indicia conjugationum, ad earum
 singulas exposita. Sic ex. gr. occurrunt a
 שׁעֲשֵׂה conjugata תִּשְׁעֲשֵׂהוּ s) 2 perf. plur.
 fut. Kall. שֶׁעֲשֵׂה z) 3 sing. Præt. שֶׁעֲשֵׂיתִי t)
 1 sing. præ. יִשְׁעֲשֵׂהוּ u) 3 plur. fut. Piel.
 הִשְׁתַּעֲשֵׂהוּ x) 2 plur. Imp. Hithpael. אֲשַׁמֹּר,
 תִּשְׁמֹר y) 2 sing. fut. Kall. יִפְיֹאֵת z) 2 masc.
 sing. præ. Kal. אֲיִפְיֹאֵת, & sic porro in reliquis.

TANTUM DE ETYMOLOGIA.

s) Esai. 66, 12.

u) Ibm. 94, 19.

y) Prov. 14, 3.

t) Pf. 119, 70.

x) Ief. 29, 9.

z) Pf. 45, 3.

COM-

COMPENDIUM
SYNTAXEOS HEBRAEAE.

CAP. I.

Constructio nominum cum nominibus, nullo habito ad particulas, vel verba respectu.

§. 1.

Duo substantiva, sive rem eandem, sive res diversas significaverint, sine interveniente particula construuntur, ubi observandum est, nomina in ך & singularia formæ רבר, nec non pluralia in י quam sæpissime usurpari, ut שפת הים *ora maris*, רבר יהוה *verbum Domini*. Non raro tamen etiam occurrunt nomina diversarum formarum, ut חמה אפו a) *excandescencia iræ ejus*.

§. 2.

Substantivum idem repetitur, quoties Imo, ad objecta diversa ejusdem generis loquens respicit, ut ועמק השדים בארה בארה b) & *vallis Siddim (erat) putei putei*. Ubi innuitur, puteos fuisse ab hac, puteos ab altera parte vallis. Vel 2do, si vehementior animi affectus circa idem versatur, ut צרך צרך c) *justitiam justitiam persequeris*.

§. 3.

a) Esai. 42, 25.

b) Gen. 14, 10.

c) Deut. 16, 20.

§. 3.

Substantivum singulare conjungitur cum plurali ejusdem notionis ad rem exaggerandam, vel minuendam, pro substrata materia, ut: שיר השירים *d)* canticum canticorum, i. e. canticum excellentissimum עבר עברים *e)* servus servorum, i. e. servus abjectissimus.

§. 4.

In substantivis construendis Hebræi eleganter & emphatice ad abstracta respiciunt loco adjunct. & substant. ut חלפות שמלת *f)* mutationes vestium i. e. vestes mutatoria. ישר משפטך *g)* Rectitudo (sunt) judicia tua loco: recta judicia tua.

§. 5.

Sequentia substantiva peculiare idiotismos apud Hebræos formant 1. איש & אשה *vir* & *fœmina* indefinite usurpantur pro *quisquam*, vel *quæquam*, quoties ad particularia, nota ex contextu, non restringuntur *h)*. Sic etiam 2. אדם *homo*, sub eadem conditione pro *quispiam* usurpatur *i)*. 3. בן *filius* peculiare constructiones format ut בן שנה *k)* *filius anni*, qui unum annum transegit. בן מות *filius mortis* i. e. dignus qui interficiatur. 4. בעל *dominus* usurpatur pro rei possessore, vel auctore,

d) Cant. 1, 1.*e)* Gen. 9, 25.*f)* Gen. 45, 22.*g)* Pl. 119, 137.*h)* Gen. 45, 1. 1. Reg. 7, 14.*i)* Lev. 1, 2.*k)* Exod. 12, 5.

auctore, ut בעלי חצים *l)* *domini sagittarum* i. e. sagittarii. בעל שעיר *Dominus pili* i. e. pilosus. 5. בית *domus*, notat quodvis cavum receptaculum ut בתי הנפש *m)* *domus respirationis* i. e. pyxides olfactoriae, vulgo Balsam Dosen. 6. שם *nomen*, indicat excellentiam ejus rei, cui additur, ut ששון *n)* *nomen gaudii*, i. e. gaudium excellens. 7. יד *manus*, notat agendi medium, ut ביר *Dixit Dominus* Esaiæ in manu Esaiæ *o)* i. e. per Esaiam. 8. רבר *verbum*, significat modum aut rationem ut *ob*, vel *propter* ex. gr. רבר הכסף *p)* *ob argentum*. 9. פני *facies* superficiem notat, ut פני הארץ *super superficiem terræ*. 10. תוך *medium* & קרב *propinquus* idem notant ac Latinorum *medium, intra*, ut בקרב הארץ *q)* *in medio terræ, vel intra terram*. 11. פי *os* notat loquelam, rationem, aperturam. hinc locutiones פי חרב *r)* *os gladii, vel accies, os sacci s)* i. e. apertura sacci. 12. חלב *adeps, pinguedo*, notat præstantissimum ex cibis, ut חלב חטה *t)* *adeps tritici* i. e. optimum triticum.

§. 6.

Adjectivum, si est prædicatum substantivi, eidem præponitur, vel postponitur, ut: זכר

m) Esai. 3, 20.

o) Esai. 20, 2.

q) Gen. 48, 16.

s) ibm. 44, 2.

n) Ier. 33, 9.

p) Gen. 43, 18.

r) ibm. 34, 26.

t) Ps. 81, 17.

jungitur. Sic præteritum occurrit in העמיקו
 שחתו c) *profundarunt perdidērunt*, i. e. in
profundissimam corruptionem projecerunt. Si
 res ad דוּ fieri tendat, futurum comparet, ut
 תרבו תרבו d) *multiplicabitis loquemini*, sen-
 sus est: *multa meditari & eadem eloqui*. Si
 motum, aut impulsum res involvat, adest
 imperativus, ut השפילו שבו e) *humiles vos
 efficite, sedete*.

NOT. Hæc regula ad verba tantum non omnia
 se extendit, quæ qualitatem quandam, aut
 circumstantiam ad posterius verbum, in
 emphasi sua considerandum, pernecessariam,
 involvunt, ut ex allatis exemplis patet.

§. 10.

Si duo verba immediate juncta unum &
 idem tempus non respexerint, utrumque se-
 quitur ideam sui temporis, unde futurum cum
 præterito & v. v. jungitur, ut *Quo modo
 אכיל וראיתי f) potis facta fuero & vidi*. Ad
 linguam latinam diceretur: *quo modo videre
 potuero*. Innuit enim sacer textus, Esthe-
 ram jamjam contemplatam esse eadem Iudæo-
 rum, vi epistolarum Hamanis, atque hinc
 est, quod præteritum apparet. לא אורעתי אכנה g)
non novi disponam, i. e. disponere.

§. 11.

c) Hof. 9, 9.

e) Ier. 13, 18.

d) 1. Sam. 2, 3.

f) Est. 8, 6.

g) Iob. 32, 22.

§. II.

Verbum finitum cum infinitivo sequente jungitur, cum posterius ex sua natura abstracte tantum & indefinite incedit in contextu, ut הוֹטִיבוּ נֶגֶן *b)* *Benefacite pulsare*, quod latine dicitur: *optime pulsate*.

§. 12.

Infinitivus ejusdem verbi, finito suo prepositus certitudinem & evidentiam exprimit, ut מוֹת תָּמוֹת *morte morieris*, i. e. *certo morieris*. Sed postpositus continuationem & frequentationem indicat, ut יִשְׁפֹּט שְׁפוֹט *i)* *judicabit judicando*, i. e. *judicium exercebit*, vel *continuo judicabit*.

§. 13.

Verbum ex abstracta significatione eleganter jungitur cum nomine plurali, ut אֵיהִי מֵאֲרָתָא *k)* *fit essentia luminarium*. וַיֵּאמֶר בְּנֵי גָד *l)* *erat sermo filiorum Gad*.

§. 14.

Nomini collectivo singulari quandoque respondet verbum plurale ut מָתוּ כָּל הַצֹּאֵן *m)* *moriuntur totus grex*. Si vero duo verba idem collectivum respexerint, alterum in singulari, alterum in plurali deprehentidur, ut יִרְבּוּ הָעָם וַיַּעֲצְמוּ *n)* *multus erit populus & manifestabunt, se esse robustos*. Prius verbum con-

b) Pf. 33, 3.*k)* ibm. 1, 14.*m)* Gen. 33, 13.*i)* Gen. 19, 9.*l)* Num. 32, 25.*n)* Exod. 1, 20.

זכר *præputiatus mas.* (א) חרב חרה *gladius acutus.* At si substantivum una cum adjectivo aliud subjectum respicit, semper præponitur, ut *עין עינים* (ג) *pulcher oculos*, quod prædicatum respicit Messiam, ut patet ex versu 10 præcedente.

§. 7.

Duobus substantivis singularibus respondet adjectivum singulare, ut *ira & excandescencia mea* (ז) *effusa prorsus.* Pluralibus plurale ut: *fili tui & filie tue* (א) *dati.*

§. 8.

Adjectivum plurale quandoque respondet substantivo colectivo singulari, ut *בית* (ב) *Domus Saulis euntes & tenues*, i. e. *familia Saulis sensim attenuabatur.*

CAP. II.

Syntaxis verborum cum verbis & nominibus, nullo habito ad particulas respectu.

§. 9.

In constructione duorum verborum immediata præteritum cum præterito, futurum cum futuro & imperativus cum imperativo, quoties idea temporum id requisiverit, coniungitur.

u) Gen. 17, 14.

y) Gen. 49, 12.

a) Dent. 28, 32.

α) Ezech. 5, 1.

z) Ier. 7, 20.

b) 2. Sam. 3, 1.

contemplatur populum, qua multitudinem, sub idea singulari, posterius vero eundem ut multis individuis constantem.

§. 15.

Duobus, vel pluribus singularibus respondet verbum modo plurale, modo singulare, ut כסיל ובער יאברו o) *stultus & bardus peribunt.* שמן וקטרת ישמח p) *oleum & suffitus exhilarat.*

§. 16.

Si nomina fuerint diversi numeri, verbum incedit modo in singulari, modo in plurali, ut צרה וחבלים אחותה q) *angustia & dolores corripuit eam.* וסמכו אהרן ובניו r) *& impo-
nent Aaron & filii ejus.*

§. 17.

Verbum emphatice & eleganter regit nomen ejusdem radicis, aut feminis ut ויחרר s) *& tremebat Isaac tremore.*

CAP. III.

Syntaxis particularum numeralium.

§. 18.

Numeralia cardinalia singularia substantivis ut plurimum præponuntur, interdum & postponuntur, ut עשר שנים t) *decem anni.*

F

עשר

o) Pl. 49, 11.

q) Ier. 49, 24.

s) Gen. 27, 33.

p) Prov. 27, 9.

r) Exod. 29, 15.

t) Ibm. 5, 14.

שנים עשר *u*) *juvenci duodecim.* Sed pluralia & dualia semper præcedunt, ut שלשים *x*) *triginta sicli.* *y*) *ducenti argentei.*

§. 19.

Ordinalia numeralia (gram §. 45. n.) ultra decimum apud Hebræos non inveniuntur; unde perpetuo pro ulteriori ordinali numero, affumuntur numeri cardinales.

§. 20.

Numeralia repetita pro substrata materia eodem modo ac nomina repetita procedunt, vid. §. 2. Sic: *ab omni jumento puro sumes tibi* שבעה שבעה *z*) *septem, septem,* nim: plures erant jumentorum species, & ex una quaque specie septem fumerentur.

§. 21.

Verbis numeralia modo præponuntur, ut *ישלם שנים* *a*) *restituet duo.* modo postponuntur, ut *שבע יפול* *b*) *septem cadit.* Latine diceret *septies cadit* (justus).

CAP.

u) Efr. 8, 35.

x) Exod. 21, 32.

y) Iud. 17, 4.

z) Gen. 7, 2.

a) Exod. 22, 6.

b) Prov. 24, 16.

Syntaxis particularum pronominalium.

§. 22.

אל & אלה de pluribus tantum usurpantur, vel enumeratis, vel enumerandis. Nominibus & verbis præponuntur, ut אל נולדו c) *illi*, (quorum in præcedentibus facta est mentio) *nati sunt*. אלה תולדת d) *istæ* (quæ mox recensentur) *sunt generationes filiorum Noach*. At si ה demonstrativum præfixum fuerit, postponitur ut הארצת האל e). De uno usurpatur לו, sed nunquam sine præfixo ה demonstr. nominique postponitur ut *Petra הלו f) ista*. *Quis vir הלוה g) iste*.

§. 23.

זה construitur cum verbis eleganter, præmisso nomine, ut *ad locum זה b) hunc fundasti*, in qua constructione lingua latina pronomen relativum requirit. Notanda etiam est locutio זה אל זה *hic ad hunc, i. e. alter ad alterum*.

Particula וי jungitur verbis eodem modo, quo de זה diximus i). וי construitur cum nomine ut וי לעגו k) *hoc ad ignominiam*. Sic etiam ואת, l) זה autem jungitur pronomini, u

F 2

עשה

c) 1 Paral. 20, 8.

e) Ibm. 26, 3.

g) Gen. 24, 65.

i) Exod. 15, 16.

d) Gen. 10, 1.

f) Iud. 6, 20.

h) Ps. 104, 8.

k) Hof. 7, 16.

l) Deut. 34, 4.

מה-זה עשה *m)* *quid faciens.* Pron. אשן
nullam habet difficultatem.

§. 24.

מה & מי simpliciter jungitur nominibus
& verbis ut interrogativum *quis*, *quæ*, circa
quod peculiariter notandum, si postpositum
fuerit nomini, non quære de ipsa *persona*
quæ sit, sed *cujus est*, ut *נ בת מי* *n)* *filia cujus?*
מה & *מה* est idem ac Latinorum *quid*,
quam, vel *quo*, ut *מה עשית* *o)* *quid fecisti?*
מה-ער-מה *usque quo?* *מה-טב* *quam bonum.*

§. 25.

De מאומה & מאומה observandum tantum
est, posterius nunquam usurpari, nisi quid ex
multitudine præsentis inferatur. ita Joseph. ait:
Nec cohibuit a me מאומה *p)* *quidquam*, nim. ex
omnibus his, quæ in domo sunt. Rex Baby-
loniæ ait: *Non facies illi רע מאומה* *q)* *quid-*
quam mali. nim. ex omnibus istis, quæ subi-
rent Judæi debellati. Prius indefinite respi-
cit multitudinem & unico tantum in loco
occurrit *r)*.

§. 26.

פלמני אלמני semper debent invicem jungi,
sive de persona sermo fuerit, sive de loco ita:
Sede hic פלמני אלמני *s)* *tu quisquis es.* *Ad locum*
פלמני אלמני *t)* *quendam.*

§. 27.

m) Eccl. 2, 2.

o) Ibm. 4, 10.

q) Ier. 39, 12.

s) Ruth. 4, 1.

n) Gen. 24, 23.

p) Ibm. 39, 9.

r) Iob. 31, 7.

t) 1 Sam. 21, 3.

§. 27.

פלמני solitarie incedit, ubi de persona est sermo, nec usurpari debet, nisi de persona præstanti & efficaciter operante, ut פלמני המרבר *u) quidam loquens.*

§. 28.

Vocabulum נפש *anima* tantum de subjecto intelligente usurpatur cum pronomine suffixo, ut reciprocum *x) עצם* vero ut reciprocum etiam ad alias res transfertur. Interdum etiam emphasin quandam importat, ut כעצם היום הזה *y) in ipso hoc die.*

§. 29.

Pronomina personalia sæpe ita construuntur cum adjectivis, ut pro verbo substantivo Latinorum videantur poni, etsi hebræa locutio ad pronomen unice respiciat, & tum nominibus postponuntur ut עירם אנכי *z) nudus ego.* Præponuntur autem nominibus, si una cum nomine subjectum constituunt ut. *Et fecerunt etiam* הם חרטמי מצרים *a) ipsi magi Aegyptiorum.*

§. 30.

Peculiarem emphasin secum ferunt locutiones, in quibus pronomen 1mæ & 2dæ personæ cum personali 3tiæ personæ jungitur, ut אני הוא *b) ego ipse.* אתה הוא *c) tu ipse.*

F 3

§. 31.

*u) Dan. 8, 13.**y) Hez. 40, 1.**a) Exod. 7, 11.**x) Esai. 26, 9. Ier. 51, 14.**z) Gen. 3, 10.**b) Esai. 41, 4.**c) Pf. 44, 5.*

§. 31.

Nomini emphatice postponitur suffixum, ad quod pertinet, ubi insignem certitudinem sermo promittit, ut *omnem terram, quam vides, tibi* אתננה *dabo eam* d) germanice diceres: eben dasselbe. In tali constructione eleganter etiam אשר in eadem propositione cum suffixo obvenit ut: *sed sicut pluma (erunt) אשר תרפנו e) quam propellit eam ventus.* Interdum pronommen separatum, cui respondet affixum, præcedit in sensu diviso a prædicato, ut אנכי *ego,* vel, *ad me quod attinet,* נחני *f) duxit me* יְהוָה.

§. 32.

Suffixa pronomina adponuntur etiam particulis separabilibus, quæ naturam nominum induunt, ut cum vel locum designant, vel communionem, quorum possessiva admitti consideratio potest, ut כננרו *super eum עליו *) secundum coram ejus,* secundum conformitatem ejus.

CAP. V.

Syntaxis Particularum inseparabilium præfixarum.

§. 33.

ד. Præter ea, quæ de ד diximus in Gram. §§. 38 & 50 notandum, illud significanter constructui

d) Gen. 13, 15.

f) Gen. 24, 27.

e) Pl. 1, 4.

*) Gen. 2, 18.

strui cum particula מעלה interposito ל, ut מלמעלה *ab ad supra* indicat, rem ex iis esse, quas homo ad superna respiciens deprehendit.

NOT. Ante suffixa ני, נו & ך usurpatur ם duplicatum, quod etiam statui potest particula separabilis םם, æque ac םן.

§. 34.

ש. componitur 10) cum *nominibus* ut שהתקוף *g)* qui fortis (est). 20) cum *pronomibus* ut םשה *b)*. 30) cum *verbis* ut שעלו *i)* qui ascenderunt. 40) cum *participiis*, ut שמגיע *k)* qui pertingens (est), & denique etiam cum *particulis*, ut םשג *quod etiam*.

§. 35.

ה. vide de hac particula gram. §. 50. Alias hic observandum, ה quam sæpissime construi cum *nominibus*. Quin & cum *verbis*, ut: *populus tuus*, ה הנמצאו *l)* qui inventi sunt. cum *participiis m)*. cum *particulis pronominalibus separatis* ut ה הוא *n)* nec non *inseparabilibus*, mediante alia particula separabili, ut ה עורנו *o)* an adhuc ille? Interdum in negotio interrogandi hæc particula usurpatur & tam late ejus usus patet, ut adhibeatur, siue interrogatio sit *dubitantis p)* siue *indignantis q)* siue *admirantis*

F 4

rantis

g) Eccl. 6, 10. 1, 7.

h) Ibm. 3, 18. Iud. 6, 17.

i) Cant. 4, 2.

k) Eccl. 8, 14.

l) 1 Par. 29, 17.

m) Gen. 4, 9.

n) Ibm. 10, 11.

o) Ibm. 43, 27.

p) Gen. 27, 21. Num. 13, 18. q) Gen. 4, 9.

rantis r) five vocantis s) five exultantis t). Ubi comparationem hæc particula ingreditur, per superlativum Latinorum exprimi debet, si de pluribus, quam duobus sermo est, ut *Frater vester* (יְקָרְךָ) *minimus. Frater Japheti* הגָּדוֹל *maximi.*

§. 36.

1. Admodum ampla hujus particulæ applicatio est, quippe quæ per omnes conjunctionum species pervagatur. Simpliciter itaque conjunctionem in genere diceret, quæ cum diversimode pro substrata materia se exferat, & Latina lingua plures conjunctiones particulares agnoscat, per has verti solet, sed per accidens tantum, & respectu quodam externo, nempe ad interpretes juvandos, ut pro 1 eam particulam substituunt, quam quis extera lingua loquens, tali loco positurus erat. Construitur cum nominibus, verbis & particulis, tam separabilibus, quam inseparabilibus, exceptis suffixis; ut exempla ubivis per scripturam obvia demonstrant. Hic igitur tantum peculiare quosdam loquendi modos observabimus, in quibus eleganter prorsus obvenit. Nimirum 10) quando copulat cum iis, quæ dicta sunt, id, quod ex intentione vel agentis, vel loquentis deberet sequi, ut *Aedificemus nobis urbem & turrim* (וְנִבְנֶה י) *& caput* ejus

r) Ibm. 17, 17.

s) 2 Reg. 9, 5.

t) Hez. 37, 21.

u) Gen. 42, 20, 34. 10, 21.

x) Ibm. 11, 4.

ejus in caelo, erat enim intentio struentium, ut in caelum pertingeret. Et in tali casu per pronomen relativum Latinorum verti potest. 20) In oratione maxime pathetica, prorsus significanter adhibetur, ut *non inimicus infamabit* נִשְׁנִי י) & *ferrem*, Latini exponunt per *alioquin ferrem*. Porro circa leges observandum, eas eleganter per hanc particulam conjungi, quando una quæque pars præcepti commune præcedens verbum respexerit, ut *non concupisces uxorem proximi tui* & (*non concupisces*) *servum ejus* z) &c. ubi ו colligit singulas partes subsequentes elegantissimo compendio. Hac ratione Latine reddi solet disjunctive per *vel*. 40) Ubi sermo est simplex, ו indicare debet, novum aliquod dici, & omisso ו, nihil novi doceri, sed tantum explicari præcedentia, ut *ungue secabit caput ejus e regione cervicis* וּלֵא a) & *non separabit*, nam alioquin ad separationem usque secare potuisset. Posterior ratio obtinet l. e. in לֵא יִבְרִיל b). 50) ו copulans duo nomina, idem significantia, diversitatem innuit significanter prorsus, ut לֵב וּלֵב c) *cor* & *cor* i. e. *duplex cor*, vel, *alius atque alius animus*.

§. 37.

כ valet ad affirmandam similitudinem, ut *magna* כִּים d) *sicut mare fractura tua*. Ubi

F 5

major

y) Ps. 55, 13.

a) Lev. 5, 8.

c) Ps. 12, 3.

z) Exod. 20, 14.

b) ibm. v. 17.

d) Then. 2, 13.

major indicatur similitudo, adhibetur hæc particula repetita ad quemcunque rei terminum ut כחטאת כאשר e) *quale sacrificium pro peccato, tale pro delicto.* ככם כגר f) *sicut vos, sic peregrinus.* כעם ככה g) &c. *Populus ut sacerdos.* At si ו præfixum fuerit posteriori כ, simpliciter termini connectuntur, quibus conclusio superadditur, secundum quam res procedat *). Quando cum infinitivis & participiis construitur, verti potest commode per latinorum *quamprimum*, ut: *restituet pignus כבוא h) circa occasum solis, vel quamprimum sol occiderit.* Cum præteritis & futuris verborum significanter jungitur, interposita particula inseparabili ש, & vertitur per *sicut*, vel *quamprimum* ut כשהיה i) *sicut fuit* כשתפור k) *quamprimum ceciderit.* Alias, si ad præteritum tempus refertur, separabili אשר præponitur, ut כאשר בא l) *quamprimum venisset ad Bathsebam.* Ubi כ subjunctam habet particulam, ut ajunt, expletivam ו, indicat similitudinem, multis modis se manifestantem, ut: *Propheta כמותך m) sicut tu.* nimirum, Christus indicatur habiturus omnia, quæ Moses, qua munus propheticum; nil tamen impedit, quominus Christus major esset Mose.

e) Lev. 7, 7.

g) Esai. 24, 2.

*) Hez. 18, 4.

k) ibm, 9, 12.

f) Num. 15, 15.

h) Deut. 24, 13.

i) Eccl. 12, 7.

l) Pf. 51, 2.

m) Deut. 18, 18.

Mose. Notanda etiam hic est phrasis: כפעם
 פעם n) i. e. *hac vice ut priori.*

§. 38.

ל. Construitur 10) cum *nominibus* & verti debet per Latinorum *ad.* 20) Cum *infinitivis* verborum & æquipollet Latinorum Gerundio in *dum.* 30) Cum *particulis* tam inseparabilibus pronominalibus, quam separabilibus reliquis, exceptis personalibus. Eleganter etiam adhibetur ad indicandum subjectum ad aliquid idoneum. Ita de Absalone dicitur, quod *pulcher erat* להרר; o) *ad laudandum*, quæ locutio æquipollet phrasi Latinæ; *dignus, qui laudaretur*, propter pulcritudinem. Emphatice hæc particula verbis quibusdam jungitur cum sequente pronomine inseparabili, ut לך-לך p) *abi tu* vel *abi tibi*, Germanice: *gehe deinen Weg.* Denique ל sæpe præponitur nominibus, quæ tum verti possunt per particulas Latinorum, licet accurate loquendo non sint particulae. Huc pertinet לבר &c.

§. 39.

ב Construitur cum nominibus, præteritis verborum, licet rarissime, tunc verti debet per cum, ut בפקרתה *cum visitares*, infinitivis & verti debet per gerundium in *do*, particulis separabilibus & inseparabilibus, exceptis tamen pronominalibus personalibus separatis. Exempla

n) Num. 24, 1.

o) 2 Sam. 14, 25.

p) Gen. 12, 1.

pla ubivis sunt obvia. Si postponitur adjectivis ante sequens substantivum in negotio comparandi eadem prorsus ratione, qua superlativus latinorum incedit. Sic de Noacho dicitur, quod fuerit *תמים בדרתיו* q) *perfectus in generationibus suis*, i. e. *perfectissimus*. Usurpatur etiam de eo, qui sermonis est materia ut: *וְלֹעֻטָּה עָשָׂה יִשְׂרָאֵל בְּדָוִד* r) (*in Davide*) *bonum*, Latine diceret *de Davide*, sed in Hebræa phrasi David consideratur ut subjectum, in quo existebat bonum illud, quod de eo dicebatur. Quin, interdum etiam per Latinorum *per* verti potest, ut cum dicitur Philistæus, maledixisse Davidi *בְּאֱלֹהֵי* s) *in Diis suis*, id quod Latine diceret, *per Deos suos*.

NOT. Harum particularum inseparabilium plures interdum junguntur ut *לְמִרְחֹק* t) *ad ex longinquo* *לְמִבְּרֵאשִׁית* u) *ad ex in initio*, quæ admodum emphatica est constructio. Ut adeo f. scripturæ indagator ne ullam quidem litteram otiose adponi deprehendat, sed significanter admodum incedere.

CAP. VI.

De Figuris, quæ vocantur, Grammaticis.

§. 40.

Figuræ grammaticæ in Hebraismo Biblico non dantur, nec pium est, sanctissima Dei eloquia examinare velle secundum rationes pro-

q) Gen. 6, 9. r) I Sam. 19, 4. s) I Sam. 17, 43.
 z) Iob. 39, 29. u) I Par. 15, 13.

profanorum auctorum, quorum inter loquendum errores, sæpe elegantiae loco habentur. Singulas obiter jam percurremus, illas lubrico niti fundamento monstraturi.

§. 41.

HYPPALLAGE grammaticis est talis constructionis mutatio, qua de uno dicitur, quod dici debebat de altero. ex. gr. *Et devovimus* את-כל עיר מתים x) *omnem civitatem hominum*, ubi putant, hoc scriptum esse pro *homines civitatis*. Sed evanescit figura, potest quippe מתים esse adjunctum subjecti עיר, ut verti debeat Germanice: *bes wohnete Städte*, quod etiam facit Schmidius. *Et urbem miserunt in ignem* y), pro *ignem miserunt in urbem*, sed phrasis indicat tantam copiam ignis fuisse, quo urbs undique cincta erat, ut non ignis urbi, sed urbs igni immissa videretur.

§. 42.

SYNCHYSIS est talis vocis unius, vel plurium trajectio, qua vel ordine constructionis naturalis turbato, obscurius redditur oratio, vel integra facta alio recensentur ordine, quam quo contigerunt. Sub hac figura comprehenduntur etiam HYSTEROLOGIA & PROLEPSIS. Ex. gr. *Dabo Gogo* קבר שם מקום z) *locum ibi sepulcri*, pro *מקום קבר*. sed nulla ibi est obscuritas, si observes statum constructum destructum

x) Deut. 2, 34. y) Jud. 1, 8. z) Hez. 39, 11.

ctum esse. confr. §. 1. nec non Gram. §. 37, n. 3. §. 40, n. 4. *Omnis comedens fermentatum (omnino excindetur anima ista ex Israël) a die primo ad diem usque septimum a)*, synchysin in eo statuunt, quod verba ultima *a die primo ad diem usque septimum* pertinent ad prima: *Omnis comedens fermentatum*. At si accentus observantur, qui hic parenthesis Hebræam efficiunt, facile deprehendimus, id quod distinctum est ab altero, non per synchysin esse confusum.

§. 43.

ENALLAGE est permutatio partium orationis, ut cum infinitivus ponitur pro nomine &c. femininum pro masculino & v. v. una conjugatio pro altera & unum tempus pro altero, prima persona pro tertia vel alia. Sed hanc mutationem nihili esse invenimus cum ea considerantur, quæ passim in grammatica dicta sunt.

§. 44.

PLEONASMUS est talis verborum ac sententiarum abundantia, ut etiam sine ea textus integer exhiberetur. At sic vana esset hæc abundantia, quam Deo dignam non esse credimus. Quicquid enim emphatice & ad majorem evidentiam indicandam adhibetur, id certe nunquam superfluum est. Ad hanc figuram referendæ sunt literæ paragogicæ, particulæ variæ &

a) Exod. 12, 15.

& aliæ orationis partes. Figuram vero nullius momenti esse itidem ex grammaticis regulis, nec non ex iis, quæ in præcedentibus hisce Sphis dicta sunt, patet.

§. 45.

ELLIPSIS est omissio vocis, vel orationis ad sensum necessariæ, siue ejus in præcedentibus, aut sequentibus fiat mentio, siue minus. Verum enimvero jure meritoque eo nomine hæc displicet definitio, quod dicitur *omissio vocis vel orationis ad sensum necessariæ*, nam ut nihil superfluum, ita nihil deficiens per scripturam invenitur, quæ enim deficere videntur, ex contextu tam clara sunt, ut nihil supra, ex. gr. *Et sedebant in solio suo quilibet induti vestibus b)*. Hic deficere putant *Regiis*, vel *pretiosis*. Sed personæ quæ memorantur, fuerunt Reges, Reges autem quibus vestibus utantur, præsertim in folio sessuri, satis ex præcedentibus patet, ut adeo minime sit opus ellipsin hic statuere. Idem de reliquis locis, ubi ellipsis adesse creditur, ferendum esse judicium deprehendimus, si ea, qua par est diligentia eadem scrutamur.

§. 46.

Hæc sunt præcipua in syntaxi Hebræa notanda. Sciat tamen Hebræophilus, praxin posthac constituere utramque paginam, & minus

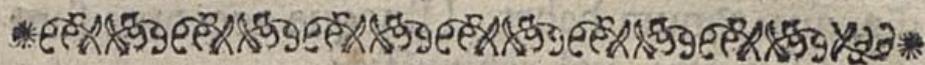
b) 1 Reg. 22, 10.

minus bene eum incepisse, qui in præceptis Grammaticis syntacticisque substiterit. Sine insigni phrasium copia, ex assidua scripturæ lectione haurienda, cognitio erit generalis tantum, ad specialem adplicationem non per- tingens, ex quo & infelix erit scriptor, si in- ter componendum, quodvis vocabulum ex Lexicis evolvat.

T A N T U M.

COM-

COMPENDIUM
ACCENTUATIONIS
HEBRÆÆ.

CAP. I.

§. I.

Distinctio sermonis est certa quædam inter loquendum mora, eum in finem adhibita, ut loquens eo melius intelligatur.

NOT. Cuique patet, ejusmodi moram longiorem, vel breviorẽ esse posse, pro ut mens loquentis, sermone exprimenda, poscit.

§. 2.

Si scribimus, distinctio illa (§. 1.) per certa signa diacritica, qualia sunt aliis in linguis (,) (:)(;)(.) &c. indicari debet, quo lector eo clarius scriptoris percipiat mentem.

§. 3.

Hæc signa diacritica Hebræis טעמים i. e. *accentus*, vocantur. Qui, prout majorem, vel minorem indicant moram, (§. 1. n.) sunt *Majores*, vel *minores*.

§. 4.

Voces autem textus Hebræi non solum quæ distingui debent, sed etiam quæ conjungentur, accentibus notantur, ei vocis syllabæ apponen-

G

dis,

otis
ine
ræ
alis
er-
in-
ex

M-

dis, quæ tonum habet. Hincque accentus sunt vel *distinctivi*, vel *conjunctivi*.

§. 5.

Voces connecti possunt vel per regulam grammaticalem, ut Adjectivum & Substantivum, Nominativus & verbum &c. vel per logicam, ut cohærent in propositione subjectum, copula & prædicatum, vel denique voces, per regulas grammaticales & logicas alias distinguendæ, connecti possunt, quando affectus oratoris poscit, ut propter emphasin plures celerius pronuncientur.

§. 6.

Ita etiam, versa vice, voces alias conjungendæ, distingui possunt, si affectus postulat, ut cum gravitate quadam sermo procedat.

§. 7.

Accentus igitur linguæ Hebrææ non solum sunt indicia sedis tonicæ, (§. 4.) sed etiam connexionis, vel distinctionis vocum grammaticalis & logicalis. Nec non affectus oratoris facri (§§. 5 & 6).

§. 8.

Series vocum, quæ secundum regulam grammaticas aut logices conjunguntur, vel distinguuntur, aut etiam affectum scriptoris sacri monstrant, vocatur *Dictamen*.

§. 9.

Hinc triplex in accentuatione observandum venit dictamen (§. præc.), nimirum *Grammaticum*, *Logicum* & *Rheticum*.

§. 10.

§. 10.

Duplex est accentuatio, & quidem a se invicem satis diversa. *Prosaica* nim. quæ in plurimis s. codicis libris usurpatur, & *Metrica*, quæ in tribus illis ח"מ"ן, Jobo, Proverbiis & Psalmis, adhibetur. Hinc illi *Prosaici*, hi vero libri *metrici* vocantur.

§. 11.

Figuras & nomina accentuum in grammaticæ §. 25 exhibuimus. Antequam ulterius progrediamur; hic semen vel radicem exponere consultum judicamus, ex qua nomen cujusque derivatur, valorem quodammodo indicans. Observa igitur sequentia:

§. 12.

DISTINCTIVI SIMPLICES.

<i>Silluk</i> a rad.	סלק	<i>cessavit, desuit.</i>
<i>Athnach</i>	תנח	Arab. <i>substitit, commoratus est.</i>
<i>Segolta.</i>		
<i>Sakeph Katon</i>	קפ	<i>erexit.</i>
<i>Sakeph Gadol</i>		
<i>Tiphca</i>	טפח	<i>Palmus.</i>
<i>Rebbia</i>	רבע	<i>Quadratus fuit, vel firmiter constitit.</i>
<i>Sarka</i>	זרק	<i>disparsit, vel dispersor.</i>
<i>Paschta</i>	פשט	<i>prædatus est.</i>
<i>Ittibh</i>	יתב	Chald. <i>sedit.</i>

G 2

Tebbir

Tebhir	תבר	Chald. <i>fregit.</i>
Paser	פזר	<i>disparsit.</i>
Tlischā gedola	} תלש	Chald. <i>evellit, evulsor.</i>
Tlischā ketanna		
Geresch	גרש	<i>expulit, expulsor.</i>

NOT. I. Duo puncta, quæ ad latus silluki conspicuntur. *Suph Pasuk* vocantur i. e. *finis versus*. Hicque accentus & *Athnach* veteribus Grammaticis Imperatores nominantur, *Sagolta* autem, *Sakeph Katon* & *gadol* nec non *Tiphka* Reges. Porro *Rebhia Sarka*, *Paschta*, *Itib* & *Thebbir* duces sunt. Reliqui quatuor comites appellantur.

II. Existimant nonnulli Tlischam Ketannam esse accentum conjunctivum, quamvis sæpe distinguat. At re rite considerata, deprehenditur esse verus distinctivus, & ubi conjungere videtur, quod rarius fit, id pertinere ad dictamen Rhetoricum, secundum quod etiam majores accentus loca occupant conjunctivorum.

§. 13.

CONJUNCTIVI SIMPLICES.

Merca a fem.	ךך	<i>emollivit.</i>
Munach	נח	<i>quievit, vel sedatus fuit.</i>
Mapach.	פח	<i>illaqueavit.</i>
Darga	רג	Arab. <i>gradus.</i>
Kadma		<i>Præcursor.</i>

Ferach

Ferach מר laxavit.

Schalchelet catena.

NOT. Hi omnes Grammaticis servi vocantur.

§. 14.

Nomina distinctivorum compositorum ex simplicibus intelliguntur, excepto *Karne Para*, quod significat *cornua vaccae*, & *Pfik*, a radice Chaldaea פספס cecidit. Inter illos, *Merca maphacatus* Rex vocatur, *Rebbia gerescatus*, *Merca chephula* & *Pfik Schalscletatus* Duces.

NOT. Si Kadma cum Psiko junctus apparet super ultima vocis litera ut Ps. 51, 6. non propterea dicendus est Psik Paschtatus; nam Psik cum nullo distinctivo jungitur. Nec confundi possunt Paschta & Kadma praesente Psiko. Alias valet dictum in Gram. §. 25, n. 1.

§. 15.

DUO CONJUNCTIVI COMPOSITI accentus *Mapach cum Sarka* & *Merca cum Sarka* in libris metricis (§. 10) tantum occurrunt.

§. 16.

Inter accentus numerari etiam potest lineola *Maceph*, quæ est arctissimi nexus nota vid. Gram. (§. 24), nec non *Meteg ibm.* (§. 23), qui componi potest cum Psik & una cum illo tonum dirigere, etsi nil participet de natura ejus distinguendi.

§. 17.

His ita consideratis ad dictamen grammaticum (§. 8 & 5) breviter declarandum pergimus. Circa hoc observandum, nunquam plures duabus vocibus posse conjungi, cum ad unam regulam grammaticalem plures cohærere nequeant. Si igitur duæ voces inter se habent nexum syntacticum, conjunguntur per accentus conjunctivos (§. 13, 15), sin minus dirimuntur per distinctivos (§. 12, 14). Si vero bis, aut sæpius continuantur constructiones hæ grammaticales; voces ejusdem naturæ, aut potioris respectus cohærent, residuæ vero disjunguntur, ex. gr. in hoc: כִּי-חֲמָאָה וּרְבֹשׁ יֹאכַל a) *Nam-bytyrum & mel. comedet*: ubi כִּי-חֲמָאָה וּרְבֹשׁ ejusdem sunt naturæ & respectus, ideoque conjunguntur, separatur autem יֹאכַל, quod æquali ratione utramque illam vocem respicit & cum וּרְבֹשׁ conjungi nequit, nisi illud a חֲמָאָה dirimeretur, quod esset contra accuratam Hebræorum distinguendi rationem nuper mermorata.

§. 18.

Particula negandi לֹא cum voce immediate sequenti conjungitur ut: לֹא תִאֶמֶן אֶת-לִבְּךָ b). *Non duritiam feres, ad cor tuum*, hæc enim particula negat, duritiam ad cor referendam. Et sic porro.

§. 19.

a) Esai. 7, 22.

b) Deut. 15, 7.

§. 19.

Pronomen אשר frequenti immediate vocabulo cum pronomine suffixo jungi debet, ut אשר מחקריו, בידו *c)* in *cujus manu, perve- stigationes terræ.* Nam אשר & pronomen suffixum respiciunt unam eandemque perso- nam. Si intercesserit alia vox inter אשר & vocem, quæ pronomen suffixum habet, illud tamen cum sibi proxima conjungitur, si pro- prioris sunt respectus, ut אשר הקסת, במתניו *d)*. *Cujus atramentarium in lumbis ejus,* ubi אשר cum הקסת propiori nexu conjungi debet, quam cum במתניו. Contra autem in hoc: אשר קסת הספר, במתניו *e)*. *Cui, atramenta- rium scribæ, in lumbis ejus,* אשר separari de- bet, cum קסת הספר sint prioris respectus.

§. 20.

Hæc de dictamine grammatico dicta sunt, vi cujus nude tantum accentus considerantur, quatenus distinctivi sunt, vel conjunctivi. Nunc ad dictamen Logicum (§. 9) in quo pe- culiaris accentuum ratio danda est & ostenden- dum, quinam accentus, sive distinctivi, sive conjunctivi adhiberi debeant. Cum vero hoc negotium imprimis dependeat a propositio- num logicarum natura Confr. (§. 5.) cum atten- tione perlegendum est caput logicæ, quod de propositionibus agit. Hæc præterea imprimis observanda sunt sequentia :

G 4

NOT.

c) Ps. 95, 4.

d) Hez. 9, 11.

e) ibm. v. 3.

I. Totus S. Codex peculiaribus periodis, quæ versus vocantur, distinctus est, qui versus, ut longiores sunt, vel breviores, plures, vel pauciores accentus requirunt & quidem *majores*, vel *minores* cum conjunctivis suis, pro sensu vel minus, vel magis absoluto.

II. Si versus unica propositione constat, maxima distinctio ex legibus subjecti & prædicati patet. Id quod in una quaque propositione, si plures in eodem versu fuerint, est observandum. Si duabus constiterit, maxima distinctio intra versum est ad finem propositionis prioris. Sin autem tres, vel plures versus continet propositiones, maxima distinctio est in termino ejus propositionis, quæ absolutissimum sensum gignit.

§. 21.

Nunquam in uno versu omnes occurrunt accentus, sed si eveniret, consecutio illorum esset, ut sequens schema exhibet:

Maximus in fine periodi semper existens est

⋈ cum prævio conjunctivo ⋇

Proximus autem distinctivus est

⋈, cujus conjunctivus est iterum ⋇.

Proximus distinctivus minor est

⋈ cum conjunctivo ⋈ vel ⋈.

Pro-

Proximus hoc minor est

ñ cum prævio conjunctivo \cup vel $\dot{\cup}$.

Adhuc minus distinguit

š cuius conjunctivus est $\dot{\cup}$.

At si post $\dot{\cup}$ major requiratur distinctio; adhibetur

š prævio conjunctivo \cup .

Minor est

ŷ cum conjunctivo $\dot{\cup}$.

Nec datur ulterior progressus, nisi post Tlischam gedolam adhuc major requiratur distinctio, ubi obvenit

š cum prævio conjunctivo $\dot{\cup}$,

cujus proxime minor distinctivus iterum est

ŷ cum prævio conjunctivo $\dot{\cup}$.

Et sistitur progressus, nisi quod

ñ repetatur in præcedente distinctione majore &

G 5

N in

Ḥ in minore, ut supra ad Tlischam Ketan-
nam dictum est. Proximus major post
Tebhir est

ז cum prævio conjunctivo ך,
qui repeti potest, præcedente subdistinctione
majore.

Atque hi accentus omnes minores sunt quam
Tiphka. Proximus vero major post *Tiph-*
ka est

י vel ה, si vox præcedens absolutiorem sensum
sistit, qua ratione *Sakeph gadol* semper
caret prævio conjunctivo, sed *Sakeph Ka-*
tonn habet conjunctivum *Munach* & re-
peti quoque potest. Proximus minor post
Sakeph Katonn est

ו prævio conjunctivo ך, vel ם,
aut etiam loco ז apparet

מ qui neque conjunctivum, neque subdistin-
ctivum minorem habet. At post *Pasch-*
ta sequitur minor distinctivus

פ & processus fit ut supra ad *gereschum* dixi-
mus. Major vero post Paschtam est

ק cum conjunctivo ן,
post quem iterum minor distinctivus est
ת ut

נ' ut supra. Repetitur etiam *Rebbia*, si distinctio præcedat major. At si absolutior sensus præcesserit, quam in *Sachef* præcedente, repetitur *Sachef Katon*, nec datur major usque quo ad maximam sectionem versus ventum fuerit, ubi ponitur

ו' cum prævio conjunctivo ו'.

Post hunc proximus distinctivus minor est

י' &c. ut supra. & proximus distinctivus major post *Tiphkam* est

י" vel י' &c. ut supra, donec ad absolutissimum sensum venimus intra sectionem *Athnachi* & initium versus, ubi

י" suam ditionem incipit cum prævio conjunctivo י'.

Minor distinctivus post ו' est

י" cum prævio conjunctivo ו'.

Major hoc, licet minor quam י', est

י" qui repeti potest prævio conjunctivo ו'.

Sed adhuc minor est

ו' &c.

¶ &c. ut supra. Proximus post Rbhiam major est *Sakeph Katonn*, sed obvenit tantum bis in decalogo f).

NOT. I. Loco *Tebhir* undecies occurrit *Geraschaim* cum prævio conjunctivo *Darga*. Loco *Rebhia* interdum obvenit *Psik Schalscheletatur* ab initio versus. Loco *Geresch* obvenit quandoque *Geraschaim* & *Psik*. Denique pro *Paser* interdum est *Karne Para* cum prævio conjunctivo *Ferach*.

II. Si adhibitus fuerit *Tlischä Ketanna*, nullus est locus *Tlischä Gedola*, sed mox ad *Paser* fit transitus.

§. 22.

Versus non ultra tria segmenta, continet ut (§. præc.) inuimus, nim. a: *Silluc* ad *Athnach* & *Sagolta*. Quidam vero duo tantum habent, nim. a: *Silluc* ad *Athnach*. Quia propter *Sagolta* respectu reliquorum est rarior. Quin & interdum *Athnach* a versu abest, si maxima distinctio intra versum fuerit ad *Tiphka*, *Sakeph Katonn*, vel *Sakeph Gadol* in ditione *Silluki*, nisi impediverit dictamen rhetoricum, de quo infra.

§. 23.

Ad exempla jam pergimus singularum ditionum, & quidem I) SILLUKI ut:

Fer.

f) Exod. 20, 2. Deut. 5, 6.

Fer. 42, 5. a *Silluko* ad verba מלמל inclusive, ubi ordo (§. 21) memoratus non interruptus servatur usque ad *Paser*.

1 *Sam.* 31, 6. iterum progressus est ad *Paser*, sed ita tamen, ut, intercedente *Tlischä Ketanna*, qui *Gerescho* est major, non locus sit *Tlischä Gedolä*, secundum §. 21 n. 2. In hoc dicto etiam apparet, *Tiphkam* quoque maximam intra versum distinctionem sustinere posse, ut §. 22 dictum est.

Exod. 28, 32. Major distinctio occurrit in ארג, quam in תחרה, ideoque mox fit progressus ad proxime majorem post *Tebhir*, qui est *Rebbia*. illumque postmodum sequuntur iidem accentus, quos *Tebhir* in prioribus exemplis admisit, cum ante *Rebbia* non datur absolutior sensus in ditione *Tiphcæ*.

1 *Sam.* 26, 16. obvenit *Psik munacatus* post, *Rebbia* loco *Geresch*, secundum §. 21. n. 1.

2 *Paral.* 26, 12. absolutior est sensus in חיר, quam in אלפים ideoque proximus major post *Tiphkam* est *Sakeph Katonn*, qui sibi proxime minorum *Paschtam* adfert in voce præcedente. *Paschta* porro proxime minorem *Geraschaim* præmittit loco *Geresch* secundum §. 21, n. 1. & *gerescho* majorem *Tlischä Gedolah*, exulante *Paser*, siquidem eo non fuit opus, eodem modo ac *Tebhir* exulat. Alias in hoc versu *Sakeph Katonn*
con-

constituit maximam distinctionem, quare
& *Athnach* exulat secundum §. 22.

Gen. 4, 6. observatur *Ittibh* loco *Paschtæ*, præ-
vio neque conjunctivo, neque distinctione
minore, secundum §. 21.

§. 24.

Ditio *ATHNACHI* eosdem habet accentus
subdistinctivos ac *Silluk*, ut apparet ex

Dan. 11, 8. ubi distinctivi accentus ex asse
conveniunt cum *1 Sam.* 31, 6. §. 23 cit. Sic
& locus

Exod. 28, 1. qua minores accentus post *Rebbia*
parallelus erit cum ejusd. cap. v. 32, ead. §pho
cit. Videbis etiam majores accentus eodem
se ordine heic excipere ac in ditioe *Sillu-
ki* §. 23.

NOT. *Sakeph Gadol* repetitur in ditioe hac
Jof. 1, 14. *Sakeph Katom* bis repetitur post
Sakeph Gadol *Gen.* 9, 23. *Rebbia* ter repeti-
tur *1 Reg.* 3, 11.

§. 25.

Tertia ditio est *SÆGOLTÆ*, cujus consecutio
est manifesta ex *2 Reg.* 23, 4. ubi minores
accentus post *Sarkam* eodem se ordine exci-
piunt ac superius ad *Tebbir*, *Geresch* &
Rebbia. In

1 Reg. 13, 18. major post *Sarkam* est *Rebbia*,
nec datur major præter eundem *Rebbiam*
repe-

repetitum, nisi *Sakeph Katonn* paucis in locis.

§. 26.

Si exempla desideras versuum ad propositiones examinandas, evolve *Exod. 8, 25*, qui versus duo tantum segmenta habet, nim. *Silluk* & *Athnach*. vel *Exod. 2, 3*. qui omnes tres continet ditiones, vel segmenta.

§. 27.

Hæc de dictamine logico dicta sunt. Jam rhetoricum exponemus, quod duplici se modo exferit, nim. tardando, vel accelerando pronunciationem, confr. §. 5 & 6. Prius sequentibus absolvitur regulis.

§. 28.

Accentus majores *Silluk*, *Athnach*, *Segolta*, *Rebbia*, *Paschta*, *Tebbir* & *Sarka* in ditione duarum vocum, i. e. cum præcesserit unica tantum vox jungenda per nexum grammaticum, pro isto accentu conjunctivo substituant distinctivum quisque minorem, ut: *וְאֵין שְׁלוֹם* g) & non est pax.

§. 29.

Accentus *Sikuk*, *Athnach*, *Segolta*, *Sakeph Katonn*, *Tiphka* & *Rebbia* in ditione trium, vel plurium vocabulorum, proximum subdistinctivum secundæ voci, alias conjungendæ, imponunt, ex quo tertia præcedens, alias

g) Jer. 6, 14.

alias notanda proximo isto distinctivo, accipit proxime majorem, quem reliqui, si qui fuerint accentus, pro re nata excipiunt, ut: ומי המבול היו אל-הארץ *b*). *Et aqua diluuii, erat super terra.*

§. 30.

Tres hi accentus *Sarka, Paschta & Tebhiv* in tertia ante se voce distinguenda, pro proximo quidem minore distinctivo adhibent proxime majorem, sed secunda voce intermedia conjuncta per accentum conjunctivum, ut: אשר פסח על-בתי בני-ישראל *i*), *qui transit domos filiorum Israel.*

§. 31.

Ad hoc dictamen pertinet etiam, cum quidam accentus intra eandem vocem præmisit sibi conjunctivum suum propter syllabam elevandam, confr. Gram. (§. 23). Etenim hoc in casu, quoties vox alias conjungenda præcesserit, notatur illa proximo distinctivo, ut: עפר מן-הארמה *k*), *Pulvis ex terra.* Sed adhuc major emphasis est, si in tali syllaba elevanda major distinctivus præmisit distinctivum proxime minorem, ut in וקויתי-לו *l*), *et expectabo ipsum.*

NOT. Cum aliqualis tantum mora ad emphasim indicandam sufficit, conjunctivi accentus adsciscunt *Psik* ut יהוה צרקנו *m*), *Jehova iustitio nostra.*

Bre-

b) Gen. 7, 10.

i) Exod. 12, 27.

k) Gen. 2, 7.

l) Esai. 8, 17.

m) Jer. 23, 6.

Brevissima autem mora emphatica est, vbi duo
 conjunctivi in una eademque voce obtingunt,
 ut *Munach* & *Merca* post *Sakeph Katonn* in
 נכל Esai. 40, 7.

§. 32.

Dictamen rhetoricum accelerandæ pronun-
 ciationis vel accentus *distinctivos* concernit,
 ex quibus minores pro majoribus ponuntur,
 vel *conjunctivos*, dum loco *distinctivorum*
 adhibentur.

§. 33.

Ita *Sagolta* pro *Rebbia* priori vice ponendo
 repetit proximum suum *distinctivum* *Sarcam*
 Exod. 12, 29. *Sagolta* pro *Rebbia* priori vice
 ponendo adhibet *Paschtam* Deut. 12, 18. 28, 14.
 Sic etiam aliquando *Sagolta* loco *Athnach* me-
 diam versus sectionem occupat, ut Esr. 7, 13.

§. 34.

Major sermonis acceleratio innuitur, si con-
 junctivi loco *distinctivorum* obveniunt, ut
 נ) אריה שאנ מי לא יירא), *Leo rugit, quis non*
timebit. Ubi *Munach* in מי stat loco *Tiphkæ*,
 & hic rursus loco *Sakeph Katonn*.

n) Ames 3, 8.

ACCENTUATIONE METRICA.

§. 35.

Cum dictamine grammatico hic ut in profaïcis (§§. 17, 18 & 19) comparatum est.

§. 36.

Neque ratio propositionum, mutata accentuatione, mutari potest; unde etiam circa dictamen Logicum hic idem est observandum quod supra (§. 20) ideoque mox ad consecutionem accentuum in libris metricis nos accingimus. In antecessum tamen notanda sequentia:

I. In fine periodi heic, ut in profaïcis, est *Silluk*.

II. Mediam sectionem, seu maximam intra versum distinctionem occupat *Merca Maphacatus*, ut in profaïcis *Athnach*.

III. *Athnach* autem maximam distinctionem efficit inter *Silluk* & *Merca Maphacatum*.

IV. Inter *Athnach* & *Silluk* intermedius est *Rebbia Gereschatus*.

§. 37.

Consecutio accentuum procedit secundum hoc schema:

est

2. est in fine versus, cujus conjunctivus (si
duæ subdistinctiones inter *Silluk* & *Athnach*
requiruntur, quarum posterior sit major) est
Munach superior & proximus distinctivus

3. sine prævio conjunctivo. Hunc excipit major

4. prævio conjunctivo 7

At, si ex duabus his subdistinctionibus, prior
fuerit major, *Silluki* conjunctivus est *Merca*,
Merca cum *Sarka*, vel *Munach* & proximus
distinctivus

5. post quem ulterior distinctivus non com-
paret, sed vox, alias distinguenda cum pro-
xime jungenda, celeriter per *Mercam*
decurrit.

Itaque Distinctivus major post $\ddot{\text{H}}$ jam obvenit
Athnach prævio conjunctivo *Munach*, vel
Merca.

Proximus minor est

Tiphka anterior prævio conjunctivo *Munach*

Et huic proxime minor

6. cum conjunctivo 7, vel 7,

H 2

vel

vel sæpius, ubi non datur locus prævio conjunctivo, *Psik Maphacatus*. Major hoc, licet minor quam ד est

ה cum conjunctivo *Ferach*, vel *Maphach*, quem tanquam minorem rursus excipit

י vel ך ut supra, nec datur ulterior progressus qua minores *Tiphca*.

Proximus major post ד est

ז prævio conjunctivo ק פ , vel ע .

Et post hunc proximus minor

ח vel ט &c. ut supra, donec maximam versus sectionem ostenderit

י ante se habens conjunctivum ך

Proximus minor post hunc venit

ך prævio conjunctivo ל vel מ

& huic porro minor

נ &c. ut supra ad *Tiphcam*, major vero est

ס &c. ut supra.

NOT.

NOT. I. Cum versus sint breviores, quam ut singulos hos accentus capiant, quidam subdistinctivi & conjunctivi sæpe omittuntur. Ex quatuor vero maximis *Merca Maphatus* abest in brevioribus periodis, & tunc *Athnach* mediam sectionem occupat, ut in profaicis. Porro si major, vel maxima distinctio intra verbum terminatur in proxima ante *Sillukum* sectione, notanda *Rebbia Gereschato*, abest *Athnach*. Sed si in tertia a *Silluko* voce terminetur aliqua propositio, tum *Athnach* manet, plerumque exulante *Rebbia Gereschato*.

II. *Rebbia Gereschatus* sæpe *Geresch* suum amittit, exulante *Athnacho*, alias & *Paser* in minori proxime distinctione locum habet, itidem exulante *Athnach*.

§. 38.

Exempla præbent sequentia dicta:

וְכָל הַחַסִּים בּוֹ (o) *chypeus ille omnibus sperantibus in illum*. Hic *Silluk* duos ante se distinctivos agnoscit, quorum posterior est major. Ergo conjunctivus ejus est *Munach superior* secundum §. præc.

כִּי יוֹרֵד שְׂאוֹל לֹא יַעֲלֶה (p). *Ita descendens in sepulchrum non ascendet*. Hic *Silluk* duos ante se distinctivos agnoscit, quorum

o) Ps. 18, 31.

p) Job. 7, 9.

quorum prior est major, ideoque habet conjunctivum *Munach*, secundum eand. §.

Pf. 10, 4. Unica tantum est distinctio, quam occupat *Rebbia Gereschatus* exulante *Silluki* conjunctivo, cui non datur locus.

Pf. 98, 1. *Athnach* procedit ad *Paserum* usque confr. Pf. 28, 5. ubi ad *Psik Maphacatum* post *Paser* fit progressio.

Pf. 104, 35. Maxima distinctio intra versum incidit proxime ante *Silluc* & ideo neque *Athnach*, neque *Merca Maphacatus* occurrit, secundum §. 37, n. 1. Ibidem etiam *Rebbia gereschatus* amisit *geresch* suum secundum §. eand. n. 2.

§. 39.

Dictamen Rhetoricum cum tardandæ, tum accelerandæ pronunciationis, in accentuatione metrica easdem sequitur regulas, ac in prosaica (mutatis mutandis), quas vid. §. 28 & seqq.

§. 40.

Parenthesis Hebræa est, cum propositio aliqua interferta vel propositionibus, alias arctissime cohærentibus, vel alterius propositionis partibus, majori clauditur distinctivo, quam ante

ante eam obvenit, ut: אך ביהוה לו אמר (q), *Utique in Jehova (mibi dixit) justitia & robur.* Ex dictamine Rhetorico accidit quoque aliquando, ut ad parenthesin minor adfit distinctivus, quam ante, ut: איז שלום אמר יהוה לרשעים (r). *Nulla pax (dicit Dominus) improbis.*

§. 41.

Signum interrogationis cognoscitur ex adverbis interrogandi, quæ vid. in Lexicis. Vel, ubi per hæc non satis clarum est, accentus monstrant, quod redditivum est, unde interrogatio proditur, ut: שחת לו לא בניו (s). *Corruptit se? non; filii ejus macula sua.* Ubi *Tiphka* in לא probat, hanc vocem redditivæ prioribus opponi.

§. 42.

Sic etiam signum exclamationis indicatur, vel certis particulis, vel etiam dictamine rhetorico tardandæ pronunciationis, de quo §. 28 & seqq. egimus.

§. 43.

Denique obiter monendum, in Decalogo Exod. 20 duplicem esse accentuationem, alteram

q) Esai. 45, 24.

r) ibm. 48, 22.

s) Deut. 32, 5.

ram nim. ordinariam versuum consecutionem,
alteram præceptorum; sed ita tamen, ut, ubi
consecutio præcepti alicujus cum consecutione
versus coincidit, simplex fit accentuum facies.

Duplices etiam accentus, aliam tamen ob
causam, habet Gen. 35. v. 22.

F I N I S.

INDEX

INDEX

TERMINORUM TECHNICORUM ET CONTENTORUM PRÆCIPUORUM.

Numerus paginam indicat.

A.

Accentus euphonicus	15
Accentuum tonicorum figuræ	16
- - - nomina eorumque derivationes	99 seq.
Accentus distinctivi & conjunctivi	16. 99
- - - simplices & compositi	ibm.
Accentuatio duplex, prosaica & metrica	102. 114
Accentuum prosaicorum consecutio,	104
metricorum consecutio	114 seq.
Accessoria litera radice	23
Adjectivorum comparatio	27
Adverbia	36
Affectiones literarum rariores	18
Afformatiyæ literæ	21
תנ semper nota genitivi casus	30
תנ Character תג Hithpael	72

B.

BACHLAM non excludunt ה demonstrativum	38. 39
BEGADKEPHAT	13
BENONI participium	50
BUMAPH	7. 38

C.

CAMNEPHEZ	5
Cateph-Patach-Sægol-Kamez	11
Characteres Conjugationum	55 seq.
Chetibh & Keri	18

H 5

Classes

INDEX TERM. TECHN.

Classēs verborum	40
Comparatio nominum adiectivorum	27
Conjugationes	44
- - - Earum nomina & significat- iones	ibm. & seq.

D.

Dagesch lene & forte	13
Dagesch omnibus inscribi potuit literis	14
DATHLENETH	7
Dentales literæ	ibm.
Declinationes per casus Hebræi non habent	30
Dictamen quid sit	98
- - Grammaticum	102
- - Logicum	103 seq.
- - Rhetoricum	III
Dilatabiles literæ	5
Diphthongi	I. 10
Distinctio sermonis	97
Ditiones, vel segmenta versuum	108
Dualis numerus	29
Dupliciter imperfecta verba	40

E.

EHEVI non quiescunt	7
Ellipsis	95
Embryones vocum	40
Enallage	94
Ethpaal	72

F.

Figuræ Grammaticæ rejiciuntur	92
Finales literæ	5
	Fœ-

& CONTENT. PRÆCIP.

40	Fœmininæ terminationes	24
27	Formæ nominum non confundendæ	31
44	Forma Verbi Activa & passiva	43
	Fulera vocalium	9
q.	Futuri significatus	49
	- - Characteres personales	54

G.

13	Genera nominum quomodo Hebræi agno-	
14	scunt ?	24
7	- - Numeralium	33
n.	- - Pronominum	36
30	- - Verborum	54
98	Gerundia	38
02	GICHAK	7
q.	Gutturales literæ	ibm.

H.

5	HAPHAL	72
0	Hathpael	73
7	Heemanticæ literæ	21
8	HIPHIL	59. 70
9	HITHPAEL	61. 72
0	Hypallage	93
7	HYPHAL	60
5	וְיָ cujus conjugationis character ?	73

I.

4	י æque ac י potest esse fulcrum וְיָ schu-	
2	rech & cholem	9
	Imperativi significatus	49
2	- - Characteres personales	53
5	Infinitivi significatus	49
-		In-

INDEX TERM. TECHN.

Inseparabilia pronomina	35
Inseparabiles particulæ aliæ	37
Interrogatio quomodo indicetur.	119

K.

KAL	55. 66
KATEPH-KAMEZ quem sonum habet?	12
Keri & chetibh	18
Kometz Katuph non datur	9

L.

↳ quomodo est nota genit. dat. &c.	30
Labiales literæ	7
Linguales	ibm.
Literæ	2
Literarum figuræ, nomina, ordo, notio- nes internæ & valor numeralis	3. 4
Literæ variabiles qua figuram	5
- - - - qua sonum	13
Literæ secundum organa loquelæ distinctæ	7
Literæ sibilæ transpositio	61. 72
Literæ quiescentes non dantur	7
Literarum rariores affectiones	18
Literæ serviles. Præformativæ. Afforma- tivæ. Serviles essentielles, seu HEEMAN- TICÆ	21
Extra essentielles serviles, seu Paragogi- cæ, Epentheticæ	22
Literæ serviles consignificativæ	ibm. & 37
Litera accessoria radicis	23

M.

MAKKEPH	15
MAPPIK	14
METEG	

& CONTENT. PRÆCIP.

35	METEG	ibm.
37	MILEL	18
119	MILRA	ibm.
	יד est duplex pronomen	35
66	MOSCHE VECALEB	36
12	Mutatio vocalium in nomine	31
18	- - - - in verbis	66
9	N.	
	NIPHAL	56. 67
30	NITHPAEL	73
7	Nomina	19. 20
m.	- - Primitiva	ibm.
2	- - Derivata	21
	- - Simplicia	23
4	- - Composita appellativa rara	ibm.
5	- - Propria sæpe sunt composita	ibm.
13	- - Substantiva	24
7	- - Adjectiva	ibm.
72	Nominum cum nominibus constructio	75 seq.
7	Nominum numeri	27
18	Nomina defectiva numero	30
	Numeri pluralis terminationes	27
	Numerus dualis	29
21	Numeralia nomina, Cardianalia & ordinalia	32
22	Numeralium particularam constructio	81
7	O.	
23	Organi ejusdem literæ non inter se permutantur	7
	P.	
5	Palatinæ literæ	7
4		Partes
G		

INDEX TERM. TECHN.

Partes orationis	19
Particulæ	ibm. & 32
Participiorum significatus	49
Participia PAUL non modo declinantur ut nomina, sed etiam conjugantur ut verba	50
Participia ex præformato Q ad omnes conjugationes se extendunt	69
Parenthesis Hebræa qualis	118
PATACH furtivum potius est vera vocalis	12
Personæ in verbis	52. 53. 54
PIEL	58. 68
Pleonasmus	94
Præfixorum puncta	37
- - - Constructio	86
Præformata verborum s. personæ	54
Pronomen quid?	33
Pronomina separabilia & inseparabilia	34. 35
Pronominum constructio	83
Pronominibus reciprocis Hebræi carent	34
Puncta literaria	13
PYAL	58. 70

Q.

Quiescentes literæ reapse non dantur, nec inter se alternant	7
Quadrilitera & quinquelitera verba	41. 42
Quomodo conjugantur?	74

R.

RAHAHHAH	7
RADICES	20. 40
Radix præformata, cava & affirmata	23
Radi-	

& CONTENT. PRÆCIP.

19	Radices trilateræ ex tertia conjugatione	
32	feminum ortæ	60
49	Radices habentes vocalem longam sub præ-	
	formata sunt verba activa	68
50	RAPHE nullius est usus	14
	Ratio numerandi per literas	6
69	Regulæ de invenienda radice vocis	62 seq.

S.

54	SASZASCH	7
68	SCHVA simplex, mobile & quiescens	10. 11
94	- - Nullum habet sonum	ibm.
37	SCHVA compositum	11. 12
86	SEMINA	19. 40. 41
54	Seminum conjugationes	55 seq.
33	Semina cum Kybbutz sunt verba activa	58
35	- - Habentia vocalem longam sub	
83	præformata sunt verba activa	ibm.
4	Sibilantis literæ transpositio	61. 72
13	Status constructus nominum singularium	26
0	- - - - - Pluralium	29
	Substantiva, quæ peculiare idiotismos	
	formant	76. 77
	SUFFIXA quid?	34
7	- - Pluralium & singularium quo-	
2	modo differunt?	37
4	- - Possessiva & personalia quomo-	
	do differunt?	ibm.
	Syllaba	2
	- - simplex & composita	10
	Synchysis	93
		Tem-

INDEX TERM. TECHN. &c.

T.

Temporum significationes	48 feq.
- - - Permutatio non admittitur	50 feq.
- - - Characteres	52. 53. 54
Tonus vocis	17. 18
Triliterorum conjugationes & illarum characteres	66 feq.

V.

¶ prima radicalis	71
¶ conversivum	51
Verbum	19
Verba primitiva & derivata	39
Verba geminata. Cava. Præformata. Afformata	40. 41
Verba Actus. Qualitatis & status	43
Verba deponentia sunt mere passiva	45
Verborum classes	40
Verborum cum verbis & nominibus con- structio	78 feq.
Vocales	1
Vocalium figuræ & soni	8
Vocalium fulcra	9
Vocalium mutatio	31
Vox quid?	1
Voces signa cogitationum	19.

eq.
eq.
4
18
eq.

71
51
19
39
41
43
45
10

q.
1
8
9
31
1
9.

